

BENDROJO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2011 m. rugsėjo 20 d.*

Bylose T-394/08, T-408/08, T-453/08 ir T-454/08

Regione autonoma della Sardegna (Italija), atstovaujama advokatų A. Fantozzi, P. Carrozza ir G. Mameli,

ieškovas byloje T-394/08,

palaikoma

Selene di Alessandra Cannas Sas, įsteigtos Kaljaryje (Italija),

HGA Srl, įsteigtos Golfo Aranci (Italija),

Gimar Srl, įsteigtos Sasaryje (Italija),

Coghene Costruzioni Srl, įsteigtos Algere (Italija),

* Procedo kalba: italų.

Camping Pini e Mare di Cogoni Franco & C. Sas, įsteigtos Kvarstu Sant'Elenoje (Italija),

Immobiliare 92 Srl, įsteigtos Arcakenoje (Italija),

Gardena Srl, įsteigtos Santa Tereza di Galūroje (Italija),

Hotel Stella 2000 Srl, įsteigtos Olbijoje (Italija),

Vadis Srl, įsteigtos Valedorijoje (Italija),

Macpep Srl, įsteigtos Sorse (Italija),

San Marco Srl, įsteigtos Algere,

Due Lune SpA, įsteigtos Milane (Italija),

Nicos Residence Srl, įsteigtos Santa Tereza di Galūroje,

Rosa Murgese, gyvenančios Iglezijuje (Italija),

Mavi Srl, įsteigtos Arcakenoje,

Hotel Mistral di Bruno Madeddu & C. Sas, įsteigtos Algere,

Esagono di Mario Azara & C. Snc, įsteigtos San Teodore (Italija),

Buganville di Cogoni Giuseppe & C. Snc, įsteigtos Vilazimiuse (Italija),

Dune di Stefanelli Vincenzo & C. Snc, įsteigtos Arbuse (Italija),

atstovaujamų advokatų G. Dore, F. Ciulli, A. Vinci,

įstojusių į bylą T-394/08 šalių,

SF Turistico Immobiliare Srl, įsteigta Orozėje (Italija), atstovaujama advokato L. Marcialis,

ieškovė byloje T-408/08,

Timsas Srl, įsteigta Arece (Italija), atstovaujama advokatų D. Dodaro, S. Pinna ir S. Cianciullo,

ieškovė byloje T-453/08,

Grand Hotel Abi d'Oru SpA, įsteigta Olbijoje, atstovaujama advokatų D. Dodaro, S. Cianciullo ir R. Masuri,

ieškovė byloje T-454/08,

prieš

Europos Komisija, atstovaujamą bylose T-394/08 ir T-454/08 – E. Righini, D. Grespan ir C. Urraca Caviedes, byloje T-408/08 – E. Righini ir M. Grespan, byloje T-453/08 – M. Grespan ir C. Urraca Caviedes,

atsakovę bylose T-394/08, T-408/08, T-453/08 ir T-454/08,

dėl 2008 m. liepos 2 d. Komisijos sprendimo 2008/854/EEB dėl pagalbos schemos „1998 m. regionų įstatymas Nr. 9 – neteisėtas pagalbos N 272/98 taikymas“ C 1/04

(ex NN 158/03 ir CP 15/2003) (OL L 302, p. 9), kuria *Regione autonoma della Sardegna* suteikė subsidijas pradinėms investicijoms viešbučių pramonės sektoriuje Sardinijoje, panaikinimo,

BENDRASIS TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro pirmininkė I. Pelikánová (pranešėja), teisėjai K. Jürimäe ir M. van der Woude,

posėdžio sekretorius J. Palacio González, vyriausiasis administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2011 m. vasario 16 d. posėdžiui,

priima šį

Sprendimą

Ginčo aplinkybės

- 1 1998 m. kovo 11 d. *Regione autonoma della Sardegna* (toliau – Sardinijos regionas) priėmė *la legge regionale n° 9, incentivi per la riqualificazione e l'adeguamento delle strutture alberghiere e norme modificative e integrative della legge regionale 14 settembre 1993, n. 40 (interventi creditizi a favore dell'industria alberghiera)* (Regioninis įstatymas Nr. 9, kuriuo nustatomos viešbučių renovavimo ir pritaikymo skatinimo priemonės ir nuostatos, iš dalies pakeičiančios ir papildančios 1993 m. rugsėjo 14 d.

Regioninį įstatymą Nr. 40 (iniciatyvos kreditai viešbučių pramonei), 1998 m. kovo 21 d. *Bollettino ufficiale della Regione Autonoma della Sardegna* Nr. 9, toliau – Įstatymas Nr. 9/1998), kuris įsigaliojo 1998 m. balandžio 5 dieną.

- 2 Šio įstatymo 2 straipsnyje viešbučių sektoriaus įmonėms nustatoma pagalba pradinėms investicijoms, suteikiant subsidijas ir lengvatines paskolas, taip pat veiklos pagalba pagal *de minimis* taisyklę (toliau – pirminė pagalbos schema).
- 3 1998 m. gegužės 6 d. laišku Italijos valdžios institucijos pranešė Komisijai apie Įstatymą Nr. 9/1998, įsipareigodamos netaikyti pirminės pagalbos schemos tol, kol Komisija jos nepatvirtins.
- 4 1998 m. birželio 22 d. laišku Italijos valdžios institucijos, atsakydamos į Komisijos prašymą pateikti papildomos informacijos, pranešė, kad pirminės pagalbos schemos įgyvendinimo nuostatos bus priimtos tik po to, kai ši schema bus patvirtinta.
- 5 1998 m. rugsėjo 28 d. laišku Italijos valdžios institucijos taip pat informavo Komisiją, kad Įstatyme Nr. 9/1998 numatyta pagalba galės būti suteikta tik „vėliau“ vykdytiniams projektams ir kad ši sąlyga bus patvirtinta minėto įstatymo įgyvendinimo nuostatose.
- 6 1998 m. lapkričio 12 d. Sprendimu SG(98) D/9547 Komisija patvirtino Įstatymu Nr. 9/1998 nustatytą pagalbos schemą „N 272/98 – Italija – pagalba viešbučių pramonei“ (toliau – patvirtinamasis sprendimas). Šiame sprendime Komisija nurodė, kad

pirminė pagalba yra suderinama su bendrąja rinka pagal EB 92 straipsnio 3 dalies a punktą (po pakeitimo – EB 87 straipsnio 3 dalies a punktą).

- 7 1999 m. balandžio 29 d. Sardinijos regiono *Assessore del Turismo, Artigianato e Commercio* (Turizmo, amatų ir prekybos asesorius) priėmė *decreto n° 285, esecutività della deliberazione della giunta regionale n. 58/60 del 22.12.1998 come modificata dalla deliberazione n° 16/20 del 16.03.1999 che approva la direttiva di attuazione prevista dall'art. 2 della LR 11 marzo 1998 n. 9 disciplinante : incentivi per la riqualificazione delle strutture alberghiere e norme modificativi della LR 14.9.1993 n. 40 (Dekretas Nr. 285 dėl Įstatymo Nr. 9/1998 įgyvendinimo, 1999 m. gegužės 8 d. Bollettino ufficiale della Regione Autonoma della Sardegna Nr. 15, toliau – Dekretas Nr. 285/1999)*.

- 8 Pagal Dekreto Nr. 285/1999 2 straipsnį pirminė pagalba turėjo būti įgyvendinama taikant kvietimo teikti paraiškas procedūrą. To paties dekreto 4 ir 5 straipsniuose atitinkamai numatyta, kad pagalba turi būti susijusi su projektais, kurie bus įgyvendinti po pagalbos paraiškų pateikimo, ir kad reikalavimus atitinka tik po minėtų paraiškų pateikimo patirtos išlaidos. Vis dėlto Dekreto Nr. 285/1999 17 straipsnyje „Pereinamojo pobūdžio nuostatos“ buvo numatyta, jog dekreto pirmo taikymo etape reikalavimus atitinka po 1998 m. balandžio 5 d., t. y. po Įstatymo Nr. 9/1998 įsigaliojimo, patirtos išlaidos ir investicijos.

- 9 2000 m. liepos 27 d. Sardinijos regionas priėmė *deliberazione n° 33/3* (Nutarimas Nr. 33/3), kuriuo buvo panaikintas Dekretas Nr. 285/1999 dėl šio formos trūkumų, ir *deliberazione n° 33/4* (Nutarimas Nr. 33/4), kuriuo nustatomos naujos pirminės pagalbos schemas įgyvendinimo nuostatos.

- 10 Tą pačią dieną Sardinijos regionas taip pat priėmė *deliberazione n° 33/6* (Nutarimas Nr. 33/6), kuriame buvo numatyta, kad kadangi paskelbus Dekretą Nr. 285/1999, kuriame buvo įtvirtintos Bendrijos teisės neatitinkančios nuostatos, potencialiems pagalbos gavėjams galėjo atsirasti lūkesčių, jog visi po 1998 m. balandžio 5 d. atlikti darbai bus laikomi atitinkančiais reikalavimus, pirmą kartą taikant Įstatymą Nr. 9/1998 reikia atsižvelgti į darbus, kurie buvo atlikti po šios datos, jei jie buvo nurodyti pagalbos paraiškoje, pateiktoje pagal pirmąjį metinį kvietimą teikti paraiškas.
- 11 2000 m. lapkričio 2 d. laišku Italijos valdžios institucijos, atsakydamos į Komisijos prašymą dėl atitinkamų priemonių, numatytų užtikrinti nuo 2000 m. sausio 1 d. esamos pagalbos schemos suderinamumą su 1998 m. kovo 10 d. Nacionalinės regioninės pagalbos teikimo gairėmis (OL C 74, p. 9; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 226; toliau – 1998 m. gairės), pranešė Komisijai apie Įstatymo Nr. 9/1998 taikymo nuostatas nusiūsdama jai *deliberazione n° 33/4* kopiją, tačiau neužsiminė apie *deliberazione n° 33/6*.
- 12 2000 m. gruodžio 29 d. *Région Sardaigne* paskelbė pirmą kvietimą teikti paraiškas ir taip pradėjo įgyvendinti pirminę pagalbos schemą.
- 13 2001 m. vasario 28 d. laišku Komisija paprašė Italijos valdžios institucijų pateikti papildomos informacijos apie Įstatymo Nr. 9/1998 taikymą ir apie kvietimo (teikti paraiškas) mechanizmą bei apie tai, kaip įgyvendinant šį mechanizmą buvo laikomasi nuostatos, pagal kurią paraiška turėjo būti pateikta prieš projekto įgyvendinimą.
- 14 2001 m. balandžio 25 d. laišku, prie kurio dar kartą buvo pridėtas *deliberazione n° 33/4*, Italijos valdžios institucijos patvirtino, kad taikyta pagalbos schema atitiko 1998 m. gaires.

- 15 2003 m. vasario 21 d. Komisija gavo skundą, kuriame buvo pranešta apie netinkamą pirminės pagalbos schemos taikymą. Reaguodama į šį skundą Komisija 2003 m. vasario 26 d. paprašė Italijos valdžios institucijų papildomos informacijos.
- 16 2003 m. balandžio 22 d. laišku Italijos valdžios institucijos atsakė į Komisijos prašymą pateikti papildomos informacijos ir pirmą kartą paminėjo ir *deliberazione n° 33/6*.
- 17 2004 m. vasario 3 d. sprendimu Komisija pradėjo EB 88 straipsnio 2 dalyje numatytą procedūrą dėl (pirminės pagalbos schemos) netinkamo taikymo (OL C 79, p. 4, toliau – sprendimas pradėti procedūrą). Šiame sprendime Komisija nurodė, kad leisdamos suteikti pagalbą jau pradėtiems investiciniams projektams Italijos valdžios institucijos nesilaikė pareigos, numatytos patvirtinamame sprendime, ir 1998 m. gairėse nustatytų taisyklių. Dėl to Komisija nusprendė, kad gali būti netinkamai taikoma pirminė pagalbos schema, kaip numatyta 1999 m. kovo 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 659/1999, nustatančio išsamias EB (88) straipsnio taikymo taisykles (OL L 83, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 339) 16 straipsnyje, ir suabejojo dėl prieš pateikiant pagalbą paraišką pradėtiems investiciniams projektams suteiktos pagalbos suderinamumo.
- 18 2004 m. balandžio 19 d. Italijos valdžios institucijos Komisijai pateikė savo pastabas. 2004 m. balandžio 30 d. Komisija gavo ieškovės byloje T-454/08, *Grand Hotel Abi d'Oru SpA* pastabas. 2005 m. birželio 25 d. iš Italijos valdžios institucijų ji gavo papildomos informacijos.
- 19 2006 m. lapkričio 22 d. Komisija priėmė sprendimą dėl pagal EB 88 straipsnio 2 dalį vykstančios procedūros C 1/2004 klaidų ištaisymo ir taikymo ribų išplėtimo (OL C 32, 2007, p. 2, toliau – sprendimas dėl klaidų taisymo). Šio sprendimo „Priežastys taisyti procedūros klaidas ir išplėsti jos taikymo ribas“ dalyje Komisija be kita ko nurodė,

kad *deliberazione n° 33/6* nebuvo paminėta sprendime pradėti procedūrą, tačiau, remiantis ne *deliberazione n° 33/4*, kaip tai klaidingai buvo nurodyta sprendime pradėti procedūrą, o pirmiau minėtu aktu, 28 atvejais buvo suteikta pagalba investiciniams projektams, pradėtiems prieš pateikiant pagalbos paraišką. Be to, Komisija nurodė, kad netinkamo pagalbos taikymo sąvoka pagal Reglamento Nr. 659/1999 16 straipsnį, į kurią sprendime pradėti procedūrą daroma nuoroda, susijusi su atvejais, kai patvirtintos pagalbos gavėjas pagalbą panaudoja kitaip nei nurodyta sprendime teikti pagalbą arba pagalbos sutartyje, o ne atvejais, kai valstybė narė, keisdama esamą pagalbos schemą, sukuria naują neteisėtą pagalbą (Reglamento Nr. 659/1999 1 straipsnio c ir f punktai).

Ginčijamas sprendimas

²⁰ 2008 m. liepos 2 d. Komisija priėmė sprendimą 2008/854/EB dėl pagalbos schemos „1998 m. regionų įstatymas Nr. 9 – neteisėtas pagalbos N 272/98 taikymas“ C 1/04 (ex NN 158/03 ir CP 15/2003) (OL L 302, p. 9, toliau – ginčijamas sprendimas).

²¹ Šiame sprendime Komisija, be kita ko, nurodė, kad *deliberazione n° 33/6* buvo padaryti priemonės, apie kurią buvo pranešta, pakeitimai, nesuderinami su patvirtinamojo sprendimo sąlygomis. Apie *deliberazione n° 33/6* Komisijai nebuvo pranešta, todėl buvo pažeista EB 88 straipsnio 3 dalis ir Italijos Respublika nesilaikė pareigos bendradarbiauti pagal EB 10 straipsnį. Todėl Komisija mano, kad taikyta pagalbos schema neatitinka patvirtinamojo sprendimo, o pagalbos projektai, kurių vykdymas buvo pradėtas prieš pateikiant bet kokią pagalbos paraišką, turi būti laikomi neteisėtais.

22 Dėl aptariamoms pagalbos suderinamumo su bendrąja rinka Komisija, priminusi savo sprendime pradėti procedūrą ir sprendime dėl klaidų ištaisymo pateiktą vertinimą, nusprendė, kad individuali pagalba, kuri remiantis pateikiant pagalbos paraišką galiojusiomis atitinkamomis įgyvendinimo priemonėmis buvo suteikta projektams, kurių reikalavimus atitinkančios išlaidos buvo patirtos prieš pateikiant pagalbos paraišką, ir kuri viršijo pagal 2001 m. sausio 12 d. Komisijos reglamentą (EB) Nr. 69/2001 dėl (EB) 87 ir (EB) 88 straipsnių taikymo *de minimis* valstybės pagalbai (OL L 10, p. 30; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 138) apskaičiuotą *de minimis* sumą, kuria tuo metu galėjo pasinaudoti pagalbos gavėjas, yra nesuderinama su bendrąja rinka.

23 Ginčijamo sprendimo rezoliucinė dalis išdėstyta taip:

„1 straipsnis

Valstybės pagalba, suteikta pagal 1998 m. Regionų įstatymą Nr. 9 ir Italijos (Respublikos) neteisėtai įgyvendinta Sprendimu Nr. 33/6 bei pirmuoju kvietimu teikti paraiškas, yra nesuderinama su bendrąja rinka, jei pagalbos gavėjas pagalbos paraiškos pagal šią schemą nepateikė prieš pradėdamas vykdyti darbus, susijusius su pradinių investicijų projektu.

2 straipsnis

1. Italijos Respublika pradeda susigrąžinti pagal 1 straipsnyje nurodytą schemą suteiktą nesuderinamą pagalbą iš jos gavėjų.

2. Į reikalaujamas grąžinti sumas įeina palūkanos, kurios skaičiuojamos nuo tos dienos, kurią

3. <...>

4. Italijos Respublika nuo šio sprendimo priėmimo dienos panaikina visus dar neatliktus pagalbos pagal 1 straipsnyje nurodytą schemą mokėjimus.

3 straipsnis

1. Pagal 1 straipsnyje nurodytą schemą suteikta pagalba susigražinama nedelsiant ir veiksmingai.

2. Italijos Respublika užtikrina, kad šis sprendimas būtų įgyvendintas per keturis mėnesius nuo jo paskelbimo dienos.

<...>

5 straipsnis

Šis sprendimas skirtas Italijos Respublikai.“

Procesas

- 24 Sardinijos regionas pareiškė ieškinį byloje T-394/08, kurį Teismo kanceliarija gavo 2008 m. rugsėjo 16 dieną.
- 25 *SF Turistico Immobiliare Srl* pateiškė ieškinį byloje T-408/08, kurį Teismo kanceliarija gavo 2008 m. rugsėjo 25 dieną.
- 26 *Timsas Srl* pareiškė ieškinį byloje T-453/08, kurį Teismo kanceliarija gavo 2008 m. spalio 3 dieną.
- 27 *Grand Hotel Abi d'Oru SpA* pareiškė ieškinį byloje T-454/08, kurį Teismo kanceliarija gavo 2008 m. spalio 6 dieną.
- 28 2008 m. gruodžio 19 d. Teismo kanceliarijos gautu dokumentu *Selene di Alessandra Cannas Sas, HGA Srl, Gimar Srl, Coghene Costruzioni Srl, Camping Pini e Mare di Cogoni Franco & C. Sas, Immobiliare 92 Srl, Gardena Srl, Hotel Stella 2000 Srl, Vadis Srl, Maccep Srl, San Marco Srl, Due Lune SpA, Nicos Residence Srl, Rosa Murgese, Mavi Srl, Hotel Mistral di Bruno Madeddu & C. Sas, L'Esagono di Mario Azara & C. Snc, Le Bugarville di Cogoni Giuseppe & C. Snc ir Le Dune di Stefanelli Vincenzo & C. Snc* (toliau – į bylą įstojusios šalys) paprašė leisti įstoti į bylą T-394/08 Sardinijos regiono pusėje. 2009 m. birželio 15 d. nutartimi Teismo antrosios kolegijos pirmininkas patenkino šį prašymą.

- 29 Išklauses šalis, 2009 m. birželio 25 d. nutartimi Teismo antrosios kolegijos pirmininkas sujungė bylas T-394/08, T-408/08, T-453/08 ir T-454/08, kad pagal Procedūros reglamento 50 straipsnį būtų bendrai vykdoma žodinė proceso dalis.
- 30 2009 m. liepos 27 d. į bylą įstojusios šalys pateikė savo įstojimo į bylą T-394/08 paaiškinimą. 2009 m. rugsėjo 21 d. Komisija pateikė savo pastabas dėl šio paaiškinimo. Sardinijos regionas per Teismo kanceliarijos nustatytą terminą nepateikė jokių pastabų.
- 31 Pakeitus Teismo kolegijų sudėtį, teisėjas pranešėjas buvo paskirtas į ketvirtąją kolegiją, todėl jai ir buvo paskirtos šios bylos.
- 32 2010 m. gruodžio 7 d., taikydamas proceso organizavimo priemones, Teismas Komisijai ir *Grand Hotel Abi d'Oru*, ieškovei byloje T-454/08, raštu pateikė klausimus, į kuriuos jos atsakė per nustatytą terminą.

Šalių reikalavimai

- 33 Byloje T-394/08 Sardinijos regionas, palaikomas įstojusių į bylą šalių, Teismo prašo:

— panaikinti ginčijamą sprendimą,

— priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

34 Byloje T-408/08 *SF Turistico Immobiliare* Teismo prašo:

- visų pirma

- panaikinti ginčijamą sprendimą,

- priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas,

- arba iš dalies panaikinti ginčijamą sprendimą tiek, kiek jame konstatuojama, kad visa pagalbos schema nesuderinama su bendrąja rinka, ir nurodoma susigrąžinti sumas, kurios neviršija *de minimis* pagalbą reglamentuojančiose nuostatose numatytų ribų,

- arba

- pirma, panaikinti 1998 m. gairių 4.2 punktą tiek, kiek pagal jį pripažįstama, jog visa gavėjams skirtina pagalba neatitinka reikalavimų, neišskiriant tos pagalbos dalies, kuri susijusi su investicijomis, padarytomis po paraiškos pateikimo, kurios funkciškai ar struktūriškai yra autonomiškos, ir

- antra, panaikinti iš dalies ginčijamą sprendimą tiek, kiek jame nurodyta Italijos Respublikai susigrąžinti visas anksčiau pervestas sumas, neišskiriant pagalbos, susijusios su gavėjo po pagalbos paraiškos pateikimo patirtomis išlaidomis, kurios funkciškai ar struktūriškai yra autonomiškos nuo pradėto projekto.

35 Byloje T-453/08 *Timsas* Teismo prašo:

- panaikinti ginčijamą sprendimą,
- priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

36 Byloje T-454/08 *Grand Hotel Abi d'Oru* Teismo prašo:

- panaikinti ginčijamą sprendimą,
- priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

37 Komisija Teismo prašo:

- atmesti ieškinį,
- priteisti iš ieškovų bylinėjimosi išlaidas,
- nurodyti įstojusioms į bylą šalims padengti savo bei dėl jų įstojimo į bylą Komisijos patirtas išlaidas.

Dėl teisės

38 Išklauses šiuo klausimu šalis, Teismas mano, jog reikia sujungti šias bylas, kad būtų bendrai priimtas galutinis sprendimas, remiantis Procedūros reglamento 50 straipsniu.

1. Dėl tam tikrų į bylą T-394/08 įstojusių šalių nurodytų pagrindų priimtinumą

39 Komisija nurodo, kad į bylą įstojusios šalys pateikė keletą pagrindų, kurių nenurodė Sardinijos regionas, ieškovas byloje T-394/08, ir todėl šių pagrindų neapima Sardinijos regiono ieškinyje nurodytais pagrindais apibrėžtas ginčo dalykas.

40 Komisija nurodo, kad tai yra:

— pagrindas, susijęs su tuo, kad ji pradėjo formalaus tyrimo procedūrą remdamasi klaidinga prielaida dėl ankstesnio sąlyginio sprendimo pažeidimo,

— pagrindas, susijęs su Reglamento Nr. 659/1999 9 straipsnio pažeidimu, nes ji prieš priimdama ginčijamą sprendimą turėjo panaikinti patvirtinamąjį sprendimą,

- pagrindas, susijęs su Reglamento Nr. 659/1999 16 straipsnio, kuriame nenumatomas jau pradėtos procedūros klaidų ištaisymas ir jos taikymo ribų išplėtimas, pažeidimu,

- pagrindas, susijęs su EB 87 straipsnio 3 dalies a ir c punktu pažeidimu, nes ji neteisingai aptariamą pagalbą pripažino nesuderinama su bendrąja rinka, ir su ginčijamo sprendimo motyvavimo stoka šiuo klausimu, kadangi jis prieštarauja ankstesniems sprendimams,

- pagrindas, susijęs su tam tikrų Reglamento Nr. 659/1999 nuostatų, susijusių su procedūriniais terminais, pažeidimu ir procedūros protingos trukmės principo pažeidimu,

- pagrindas, susijęs su nešališkumo ir konkurencijos apsaugos principų pažeidimu,

- pagrindas, susijęs su *de minimis* taisyklės pažeidimu, nes iš pagalbos, kurią ji nurodė susigražinti, nebuvo išskaičiuota 100 000 eurų arba 200 000 eurų suma.

⁴¹ Pagal Teisingumo Teismo statuto 40 straipsnio ketvirtą pastraipą prašyme įstoti į bylą nurodomi reikalavimai gali būti pateikiami tik vienos iš šalių reikalavimams paremti. Procedūros reglamento 116 straipsnio 4 dalyje numatyta, kad įstojimo į bylą paaiškiniame, be kita ko, nurodomi įstojusios į bylą šalies reikalavimai, kuriais visiškai arba iš dalies palaikomi vienos ar kitos šalių reikalavimai arba jiems prieštaraujama, ir pagrindai bei argumentai, kuriais remiasi įstojusi į bylą šalis.

- 42 Šios nuostatos įstojančiai į bylą šaliai suteikia teisę savarankiškai nurodyti ne tik argumentus, bet ir ieškinio pagrindus, jei jais palaikomi vienos iš pagrindinių šalių reikalavimai ir iš esmės jie nesiskiria nuo reikalavimų, kuriais pagrįstas ginčas tarp ieškovo ir atsakovo, dėl ko galėtų būti pakeistas bylos dalykas (2005 m. birželio 15 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimas *Regione autonoma della Sardegna prieš Komisiją*, T-171/02, Rink. p. II-2123, 152 punktą ir jame nurodyta teismų praktika).
- 43 Taigi Teismas, norėdamas nuspręsti dėl įstojančios į bylą šalies nurodytų ieškinio pagrindų priimtinumą, turi patikrinti, ar jie susiję su bylos dalyku, kaip jis buvo apibrėžtas pagrindinių šalių.
- 44 Be to, paaiškėjus, kad ieškinys, dėl kurio priimtinumą kilo ginčas, bet kuriuo atveju turi būti atmestas dėl esmės, Teismas, siekdamas proceso ekonomijos, gali iš karto nuspręsti dėl jo esmės (šiuo klausimu žr. 2002 m. vasario 26 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Taryba prieš Boehringer*, C-23/00 P, Rink. p. I-1873, 52 punktą ir 2004 m. kovo 23 d. Sprendimo *Prancūzija prieš Komisiją*, C-233/02, Rink. p. I-2759, 26 punktą). Taip pat paaiškėjus, kad ieškinio pagrindas, kurio ryšys su bylos dalyku yra ginčytinas, bet kuriuo atveju turi būti atmestas kaip nepriimtinas dėl kitų motyvų ar kaip neturintis pagrindo, Teismas gali atmesti šį ieškinio pagrindą, nespręsdamas klausimo, ar įstojanti į bylą šalis viršijo savo galimybes palaikyti vienos iš pagrindinių bylos šalių reikalavimus (2002 m. sausio 24 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Prancūzija prieš Komisiją*, C-118/99, Rink. p. I-747, 64 ir 65 punktai ir 42 punkte minėto Sprendimo *Regione autonoma della Sardegna prieš Komisiją* 155 punktą).
- 45 Šioje byloje reikia konstatuoti, pirma, kad daugelis įstojusių į bylą šalių nurodytų ieškinio pagrindų, kurių nebuvo nurodęs Sardinijos regionas, buvo nurodyti kitų ieškovo bylose T-408/08, T-453/08 ir T-454/08. Antra, šie pagrindai bet kuriuo atveju yra nepagrįsti dėl toliau šiame sprendime nurodytų priežasčių.

- 46 Tokiomis aplinkybėmis ir siekiant proceso ekonomijos, nereikia nagrinėti Komisijos nurodyto nepriimtino pagrindo.

2. Dėl tam tikrų dublike nurodytų kaltinimų priimtumo

- 47 Komisija tvirtina, kad ieškovai pirmą kartą dublike nurodė naujus ieškinio pagrindus, kurie dėl to turi būti atmesti kaip nepriimtini.

Byla T-394/08

- 48 Byloje T-394/08 Komisija naujais laiko, pirma, ieškinio pagrindą, susijusį su akivaizdžia klaida vertinant pagalbos skatinamąjį pobūdį, antra, ieškinio pagrindą, susijusį su Komisijos pareigos ištirti nesilaikymu, ir, trečia, pagrindą, susijusį su tuo, kad pagalbos reikalingumo principo pažeidimas aptariama schema yra tik tariamas.
- 49 Dėl Komisijos ginčijamų pirmojo ir trečiojo pagrindų, pažymėtina, jog panašu, kad argumentai, kuriuos Komisija laikė naujais ieškinio pagrindais, yra skirti tik pagrįsti ieškinyje nurodant pirmąjį ieškinio pagrindą jau pateiktus kaltinimus.

- 50 Iš tikrųjų šis pirmasis Sardinijos regiono nurodytas pagrindas pavadintas „Esminių procedūrinių reikalavimų pažeidimas dėl motyvų prieštaravimo: tariamas lūkesčių vertinant „skatinamąjį poveikį“ pagalbos gavėjų atžvilgiu ir vertinant „pagalbos būtinumo“ sąlygas svarbos nebuvimas“. Šiuo pavadinimu, atrodo, apribojama pagrindo dėl motyvavimo pareigos nesilaikymo apimtis. Vis dėlto skyriaus su šiuo pavadinimu tekste yra vietų, pavyzdžiui, ieškinio 17 punkto ketvirta įtrauka ir 18, 20 bei 23 punktai, kur aiškiai kalbama apie klaidą vertinant pagalbos skatinamąjį poveikį. Tačiau pagalbos skatinamojo pobūdžio kriterijų Sardinijos regionas naudojo kaip pagalbos būtinumo kriterijaus sinonimą, nes pagalbos suteikimas turėjo skatinti jos gavėją įgyvendinti tam tikrą projektą, kuris kitu atveju nebūtų įgyvendintas. Todėl Sardinijos regiono nurodytas pirmasis ieškinio pagrindas iš tikrųjų apima du pagrindus, vieną susijusį su klaida vertinant pagalbos skatinamąjį pobūdį ir kitą susijusį su motyvų šiuo klausimu stoka.
- 51 Dėl antrojo Komisijos ginčijamo pagrindo Komisija nurodo, kad dublike tariamai norėdamas pagrįsti savo argumentus dėl pareigos motyvuoti skatinamojo pobūdžio vertinimą nesilaikymo, Sardinijos regionas kritikuoja tai, kad Komisija priimdama ginčijamą sprendimą atliko nepakankamą tyrimą.
- 52 Tačiau atsižvelgiant į aptariamo dubliko tam tikras vietas matyti, kad Sardinijos regionas, kuris visiškai nesiekė pateikti naujo pagrindo, susijusio su nepakankamu tyrimu, norėjo paprasčiausiai pagrįsti savo pirmąjį ieškinio pagrindą, susijusį, kaip buvo nurodyta šio sprendimo 50 punkte, tiek su klaida vertinant pagalbos skatinamąjį poveikį, tiek su motyvavimo stoka šiuo klausimu.
- 53 Todėl Sardinijos regionas dublike nepateikė naujų pagrindų, taigi reikia atmesti Komisijos nurodytą nepriimtino pagrindą.

Byla T-408/08

- 54 Byloje T-408/08 Komisija nauju laiko pagrindu, susijusį su motyvavimo stoka kalbant apie aptariamą schemą poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai.
- 55 Šis Komisijos nurodytas nepriimtumo pagrindas susijęs su neteisingu *SF Turistico Immobiliare* pateiktų dokumentų, kurie iš tikrųjų yra painūs, supratimu. Iš tikrųjų minėta ieškovė jau savo ieškinyje pateikdama devintąjį ieškinio pagrindą, susijusį su EB 87 straipsnio 3 dalies c punkto ir 1998 m. gairių pažeidimu, nurodė „prekybos sąlygų pakitimą, prieštaraujantį bendrajam interesui“. Tačiau tokiu būdu ji siekė tik pagrįsti šį pagrindą, susijusį su nuostatų, reglamentuojančių pagalbos suderinamumą, pažeidimu, o ne pateikti atskirą ieškinio pagrindą, susijusį su EB 87 straipsnio 1 dalies pažeidimu dėl to, kad Komisija klaidingai konstatavo valstybės pagalbos buvimą.
- 56 Todėl *SF Turistico Immobiliare* dublike padaryta nuoroda, kad ji „be to, (ieškinyje) nurodė nepakankamą pagalbos poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai motyvavimą“, turi būti suprantama taip pat, t. y. kaip skirta pagrįsti ieškinio pagrindą, susijusį su nuostatų, reglamentuojančių pagalbos suderinamumą, pažeidimu.
- 57 Todėl *SF Turistico Immobiliare* dublike nepateikė naujo ieškinio pagrindo ir Komisijos nurodytas nepriimtumo pagrindas turi būti atmestas.

Byla T-453/08

58 Šioje byloje Komisija nauju laiko pagrindą, susijusį su EB 253 straipsnio pažeidimu taikant *de minimis* taisyklę.

59 Šiuo klausimu ji tvirtina, kad ieškinyje nurodytas pagrindas susijęs su tikslu *de minimis* ribos taikymu, o ne su tinkamu šio taikymo motyvavimu.

60 Tačiau šis tvirtinimas neteisingas atsižvelgiant į aptariamų ieškinio klausimų tekstą, kur nurodyti „pagalbos skatinančio poveikio buvimo motyvavimo stoka, kiek tai susiję su tuo, kad subsidijų dalis, atitinkanti išlaidas, patirtas prieš pateikiant paraišką, yra mažesnė už *de minimis* ribą“, ir „nesuderinamumas“ tarp ginčijamo sprendimo ir Komisijos bendraujant su Sardinijos regionu pateiktų tvirtinimų dėl *de minimis* ribos.

61 Todėl reikia konstatuoti, kad ieškinio pagrindas, susijęs su *de minimis* taisyklės taikymo motyvavimo stoka buvo *Timsas* nurodytas ieškinyje, taigi reikia atmesti Komisijos prieštaravimą dėl priimtinum.

Byla T-454/08

62 Šioje byloje Komisija nauju laiko pagrindą, susijusį su teisės į gynybą pažeidimu, kurį *Grand Hotel Abi d'Oru* tariamai nurodė tik dublike.

- 63 Šiuo klausimu ji tvirtina, kad savo ieškinyje *Grand Hotel Abi d'Oru* dėl aplinkybės, kad Komisija jai nepateikė tam tikrų dokumentų, aiškiai nurodė tik EB 254 straipsnio ir Reglamento Nr. 659/1999 20 straipsnio 1 dalies pažeidimą.
- 64 Tačiau atsakydamas į Teismo raštu pateiktą klausimą *Grand Hotel Abi d'Oru* patvirtino, kad Komisijos nurodytoje dubliko vietoje jis nesiekė pateikti naujo ieškinio pagrindo, susijusio su teisės į gynybą pažeidimu, nes minėta vieta buvo skirta pagrįsti ieškinyje nurodytą pagrindą, susijusį su EB 254 straipsnio ir Reglamento Nr. 659/1999 20 straipsnio 1 dalies pažeidimu.

3. Dėl pagrindų, susijusių su sprendimo dėl klaidų ištaisymo neteisėtumu, priimtinum

- 65 Į bylą įstojusios šalys ir *SF Turistico Immobiliare*, grįsdamos ginčijamo sprendimo neteisėtumą, nurodė, kad neteisėtas yra sprendimas dėl klaidų ištaisymo.
- 66 Komisija šiuo klausimu formaliai nepateikdama prieštaravimo dėl priimtinum nurodo, kad aptariamai pagrindai yra nepriimtini, nes sprendimas dėl klaidų ištaisymo jau įsigaliojo ir tapo galutinis. Iš tikrųjų jis buvo paskelbtas 2007 m. vasario 14 d. *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* ir nebuvo ginčijamas per EB 230 straipsnio penktoje pastraipoje numatytą terminą.

67 *SF Turistico Immobiliare* tvirtina, kad sprendimas dėl klaidų ištaisymo jai nepadarė žalos, o konkretus neigiamas poveikis jos interesams atsirado tik dėl ginčijamo sprendimo. Taigi tik pastarojo atžvilgiu ji turi suinteresuotumą pareikšti ieškinį.

68 Šiuo klausimu pirmiausia reikia nustatyti sprendimo dėl klaidų ištaisymo teisinį pobūdį, o vėliau prireikus nustatyti, ar ieškovai, neginčiję jo per EB 230 straipsnio penktoje pastraipoje numatytą terminą, neteko teisės nurodyti jo neteisėtumą pareikšdamos ieškinį dėl ginčijamo sprendimo panaikinimo.

Dėl sprendimo dėl klaidų ištaisymo teisinio pobūdžio

69 Tekstai, reglamentuojantys procedūra valstybės pagalbos srityje, aiškiai nenumato sprendimo dėl vykstančios procedūros klaidų taisymo ir taikymo ribų išplėtimo.

70 Šiuo klausimu iš Reglamento Nr. 659/1999 8 konstatuojamosios dalies ir 6 straipsnio 1 dalies matyti, kad sprendime pradėti formalią tyrimo procedūrą apibendrinami reikšmingi ginčytini faktai ir teisės klausimai, pateikiamas pirminis pasiūlytos pagalbos pobūdžio priemonės įvertinimas ir išdėstomos abejonės dėl pagalbos atitikimo bendrajai rinkai, kad suinteresuotoji valstybė narė ir kitos suinteresuotosios šalys galėtų pateikti pastabas ir tai darant suteikti Komisijai visą jai reikalingą informaciją, kad ji galėtų įvertinti pagalbos suderinamumą su bendrąja rinka. Pati formali tyrimo procedūra leidžia detalizuoti ir išaiškinti sprendime pradėti procedūrą iškeltus klausimus. Iš Reglamento Nr. 659/1999 7 straipsnio matyti, jog po šios procedūros Komisijos analizė gali keistis, nes ji galiausiai gali nuspręsti, kad priemonė nėra pagalba

arba kad abejonės dėl jos nesuderinamumo išnyko. Taigi galutinis sprendimas gali skirtis nuo sprendimo pradėti procedūrą, jei pastarasis nedaro galutinio sprendimo negaliojančio (2009 m. kovo 4 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Italija prieš Komisiją*, T-424/05, nepaskelbtas Rinkinyje, 69 punktą). Todėl Komisijai nereikia taisyti sprendimo pradėti formalią tyrimo procedūrą klaidų.

- 71 Tačiau logiška ir visų pirma naudinga galimam pagalbos gavėjui, kad Komisija, po sprendimo pradėti formalią tyrimo procedūrą priėmimo pastebėjusi, jog jis pagrįstas nepakankamomis faktinėmis aplinkybėmis ar klaidingu aplinkybių teisiniu vertinimu, turėtų galimybę patikslinti savo poziciją priimdama sprendimą dėl klaidų ištaisymo. Iš tikrųjų toks sprendimas dėl klaidų ištaisymo, dėl kurio suinteresuotosioms šalims iš naujo siūloma pateikti savo pastabas, leidžia joms reaguoti į Komisijos pirminio vertinimo pasikeitimus, aptariamą priemonę ir pateikti savo nuomonę šiuo klausimu.
- 72 Be to, reikia pažymėti, kad Komisija taip pat galėjo pirmiausia priimti sprendimą, kuriuo užbaigiama procedūra, ir po to priimti naują sprendimą pradėti formalią tyrimo procedūrą, pagrįstą jos nauju teisiniu vertinimu ir kurio turinys iš esmės būtų buvęs toks pats kaip ir sprendimo dėl klaidų ištaisymo. Tokiomis aplinkybėmis proceso ekonomijos argumentai ir gero administravimo principas palankesni yra sprendimo dėl klaidų ištaisymo, o ne sprendimo dėl procedūros užbaigimo ir sprendimo pradėti naują procedūrą priėmimui. Tokiomis aplinkybėmis reikia pažymėti, kad procedūros dalyko ištaisyimas leido Komisijai priimant ginčijamą sprendimą atsižvelgti į *Grand Hotel Abi d'Oru* pastabas, pateiktas dėl sprendimo pradėti procedūrą, o taip nebūtų buvę, jei ji būtų užbaigusi formalus tyrimo procedūrą, kad galėtų pradėti naują.

73 Kalbant apie tokio sprendimo dėl klaidų ištaisymo teisinę kvalifikaciją, kadangi jis susijęs su sprendimu pradėti procedūrą ir jie kartu sudaro vieną iš dalies pakeistą sprendimą pradėti procedūrą, reikia konstatuoti, kad jų teisinis pobūdis vienodas. Šiuo klausimu reikia priminti, kad pranešimas pradėti formalią tyrimo procedūrą yra skirtas tik tam, kad iš suinteresuotųjų asmenų būtų surinkta visa informacija, kuri leistų Komisijai turėti aiškesnę nuomonę dėl tolesnių veiksmų (1973 m. liepos 12 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Komisija prieš Vokietiją*, 70/72, Rink. p. 813, 19 punktas; 1996 m. spalio 22 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Skibsværftsforenin-gen ir kt. prieš Komisiją*, T-266/94, Rink. p. II-1399, 256 punktas).

74 Nagrinėjamu atveju Komisija sprendime dėl klaidų ištaisymo nurodė priežastis, dėl kurių ji mano, kad teisinis aptariamos pagalbos schemos vertinimas, pateiktas sprendime pradėti procedūrą, turi būti ištaisytas. Be kita ko, ji paaiškino, kad, jos nuomone, tai neteisėta schema, o ne netinkamas jos patvirtintos schemos taikymas. Dėl šių paaiškinimų Komisija suinteresuotosioms šalims leido iš naujo pateikti savo pastabas. Taigi sprendimas dėl klaidų ištaisymo turi tą patį dalyką ir tą patį tikslą kaip ir sprendimas pradėti procedūrą, todėl jį reikia kvalifikuoti kaip ir sprendimą pradėti procedūrą.

Dėl pagrindų, susijusių su sprendimo dėl klaidų ištaisymo neteisėtumu, priimtimumo nagrinėjamu atveju

75 Iš pradžių reikia pažymėti, kad pagal nusistovėjusią teismų praktiką ieškinį dėl panaikinimo pagal EB 230 straipsnį galima pareikšti tik dėl aktų ar sprendimų, sukeliančių privalomų teisinių padarinių, kurie gali turėti įtakos ieškovo interesams, reikšmingai pakeisdami jo teisinę padėtį (1981 m. lapkričio 11 d. Teisingumo Teismo sprendimo *IBM prieš Komisiją*, 60/81, Rink. p. 2639, 9 punktas ir 1992 m. gruodžio

18 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Cimenteries CBR ir kt. prieš Komisiją*, T-10/92-T-12/92 ir T-15/92, Rink. p. II-2667, 28 punktas).

- 76 Kalbant apie aktus ar sprendimus, kurių rengimas apima keletą etapų, ypač vidaus procedūrą, iš principo gali būti ginčijamos tik priemonės, kuriomis šios procedūros pabaigoje galutinai patvirtinama institucijos pozicija, o ne laikinos priemonės, skirtos galutiniam sprendimui parengti (75 punkte minėto Sprendimo *IBM prieš Komisiją* 10 punktas ir 75 punkte minėto Sprendimo *Cimenteries CBR ir kt. prieš Komisiją* 28 punktas).
- 77 Taikant šią teismų praktiką, Komisijos užbaigiant formalią tyrimo procedūrą priimtas galutinis sprendimas pagal EB 88 straipsnio 2 dalį yra aktas, dėl kurio galima pareikšti ieškinį pagal EB 230 straipsnį. Toks sprendimas iš tikrųjų turi privalomų teisinių pasekmių, galinčių paveikti suinteresuotųjų šalių interesus, nes juo užbaigiama aptariama procedūra ir galutinai nusprendžiama dėl nagrinėtų priemonių atitikimo taisyklėms, taikomoms valstybės pagalbai. Suinteresuotosios šalys visada gali pareikšti ieškinį dėl galutinio sprendimo, kuriuo užbaigiama formalus tyrimo procedūra, ir, pareikšdamos ieškinį, turi turėti galimybę ginčyti įvairias aplinkybes, kuriomis grindžiamas galutinis Komisijos sprendimas (2003 m. lapkričio 27 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Regione Siciliana prieš Komisiją*, T-190/00, Rink. p. II-5015, 45 punktas). Ši galimybė nepriklauso nuo to, ar sprendimu pradėti formalią tyrimo procedūrą sukeliami teisinių padarinių, kurie gali būti ieškinio dėl panaikinimo dalykas. Tiesa, Teisingumo Teismo ir Bendrojo Teismo praktikoje pripažįstama, jog dėl sprendimo pradėti procedūrą gali būti pareiškiamas ieškinys, jei šis sprendimas sukelia galutinių teisinių padarinių, kurių vėliau negalima ištaisyti galutiniame sprendime. Taip yra tuo atveju, kai, kaip ir nagrinėjamu atveju, Komisija pradeda formalią tyrimo procedūrą dėl priemonės, kurią ji laikinai kvalifikuoja kaip naują pagalbą: šis sprendimas sukelia nuo galutinio sprendimo atskirus teisinius padarinius. Atitinkamos priemonės taikymo sustabdymas, kuris pagal EB 88 straipsnio 3 dalį yra laikino šios priemonės kvalifikavimo kaip naujos pagalbos rezultatas, yra atskiras nuo galutinio sprendimo ir trunka ribotą laiką, kol užbaigiama formali procedūra (1992 m. birželio 30 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Ispanija prieš Komisiją*, C-312/90, Rink. p. I-4117, 12–24 punktai, 1994 m. spalio 5 d. Sprendimo *Italija prieš Komisiją*, C-47/91, Rink. p. I-4635, 29 ir

30 punktai ir 2001 m. spalio 9 d. Sprendimo *Italija prieš Komisiją*, C-400/99, Rink. p. I-7303, 56–62 ir 69 punktai; 2002 m. balandžio 30 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Government of Gibraltar prieš Komisiją*, T-195/01 ir T-207/01, Rink. p. II-2309, 80–86 punktai).

- 78 Vis dėlto ši galimybė ginčyti sprendimą pradėti tyrimo procedūrą negali apriboti suinteresuotųjų šalių procesinių teisių ir neleisti joms ginčyti galutinio sprendimo bei savo ieškiniui pagrįsti remtis trūkumais, susijusiais su bet kuriuo procedūros, kurios pabaigoje priimamas šis sprendimas, etapu (minėto sprendimo *Regione Siciliana prieš Komisiją* 47 punktas).
- 79 Iš to, kas išdėstyta, matyti, jog aplinkybė, kad ieškovai ir į bylą įstojusios šalys per nustatytą terminą nepateikė ieškinio dėl sprendimo dėl klaidų ištaisymo panaikinimo, netrukdo jiems remtis pagrindais, susijusiais su minėto sprendimo neteisėtumu, siekiant panaikinti ginčijamą sprendimą, todėl reikia atmesti Komisijos nurodytus nepriimtino pagrindus.

4. Dėl ieškinių pagrindų, susijusių su procedūros pažeidimais

- 80 Ieškovai ir į bylą įstojusios šalys nurodo tris pagrindus, susijusius su procedūros pažeidimais, pirma, dėl EB 88 straipsnio 2 dalies ir Reglamento Nr. 659/1999 pažeidimo, antra, dėl EB 254 straipsnio 3 dalies ir Reglamento Nr. 659/1999 20 straipsnio 1 dalies pažeidimo, ir, trečia, dėl ginčijamo sprendimo motyvavimo stokos.

Dėl ieškinių pagrindo, susijusio su EB 88 straipsnio 2 dalies ir Reglamento Nr. 659/1999 pažeidimu

81 Šis pagrindas sudarytas iš trijų kaltinimų, atitinkamai susijusių su Reglamente Nr. 659/1999 9 straipsnio pažeidimu, tyrimo netinkamu atlikimu ir Reglamente Nr. 659/1999 numatytų terminų nesilaikymu.

Dėl kaltinimo, susijusio su Reglamento Nr. 659/1999 9 straipsnio pažeidimu

82 Į bylą įstojusios šalys tvirtina, kad kadangi ginčijamu sprendimu nesuderinama su bendrąja rinka pripažinta pagalba anksčiau buvo patvirtinta Komisijos, ši institucija turėjo panaikinti patvirtinamąjį sprendimą, kaip to iš jos reikalaujama Reglamento Nr. 659/1999 9 straipsnyje.

83 Komisija nepareiškė aiškios nuomonės dėl šio kaltinimo pagrįstumo.

84 Pagal Reglamento Nr. 659/1999 9 straipsnį Komisija iš tikrųjų gali panaikinti sprendimą, kuriuo ji pavertino pagalbą, po to, kai suteikia suinteresuotajai valstybei narei galimybę pateikti savo pastabas, jeigu sprendimas buvo priimtas remiantis tyrimo proceso metu pateikta klaidinga informacija, nulėmusia sprendimą.

85 Tačiau reikia konstatuoti, kad patvirtinamasis sprendimas nėra pagrįstas klaidinga informacija. Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad, kaip matyti iš ginčijamo sprendimo 51, 54, 59, 61 ir 72 konstatuojamųjų dalių, Komisija nepriekaištauja Italijos valdžios

institucijoms pateikus jai neteisingą ar neišsamią informaciją per procedūrą, vykusią prieš patvirtinamojo sprendimo priėmimą. Iš tikrųjų šioje byloje nagrinėjamos pagalbos nesuderinamumą su bendrąja rinka ji sieja su aplinkybe, kad *deliberazione n° 33/6* buvo padaryti priemonės, apie kurią iš pradžių buvo pranešta, pakeitimai, nesuderinami su patvirtinančio sprendimo nuostatomis, nes pagal pirmą siūlymą teikti paraiškas pagal aptariamą pagalbos schemą buvo galima atrinkti projektus, kurie buvo pradėti prieš paraiškos pagalbai gauti pateikimą (toliau – ginčijama pagalbos schema arba ginčijama schema). *Deliberazione n° 33/6* buvo priimtas 2000 m. liepos 27 d., taigi jau po 1998 m. lapkričio 12 d. patvirtinamojo sprendimo.

86 Iš to matyti, kad Reglamento Nr. 659/1999 9 straipsnis šiuo atveju neturi būti taikomas.

87 Šiuo klausimu reikia pridurti, kad nebuvo jokios priežasties Komisijai panaikinti patvirtinamąjį sprendimą, nes jos vertinimas dėl šiuo sprendimu patvirtintos pagalbos schemos nepasikeitė. Iš tikrųjų ginčijamo sprendimo 1 straipsnyje Komisija konstatavo, kad „valstybės pagalba, suteikta pagal Įstatymą Nr. 9/1998 ir Italijos neteisėtai įgyvendinta Sprendimu Nr. 33/6 <...>, yra nesuderinama su bendrąja rinka, jei pagalbos gavėjas pagalbos paraiškos pagal šią schemą nepateikė prieš pradėdamas vykdyti darbus <...>“. Iš to matyti, kad ginčijamame sprendime nekvestionuojamas pagalbos, suteiktos pagal Įstatymą Nr. 9/1998, suderinamumas su bendrąja rinka, jei pagalbos paraiška buvo pateikta prieš pradėdamas vykdyti darbus. Būtent su šia sąlyga Komisija patvirtinamajame sprendime pažymėjo neprieštaraujanti dėl pagalbos, apie kurią pranešė Italija, schemos.

88 Todėl reikia atmesti į bylą įstojusių šalių nurodytą kaltinimą, susijusį su Reglamento Nr. 659/1999 9 straipsnio pažeidimu.

Dėl kaltinimo, susijusio su netinkamu tyrimo atlikimu

89 *Timsas* ir *Grand Hotel Abi d'Oru* priekaištauja Komisija tinkamai neatlikus tyrimo, nes nebuvo atsižvelgta į jų ypatingą situaciją. Konkrečiai kalbant, Komisija nenagrinėjo jų, kaip privačių asmenų, lyginant su Sardinijos regionu, situacijos ir skirtumų tarp įvairių įmonių, susijusių su aptariamos pagalbos schemos įgyvendinimu. Be to, Komisija nenagrinėjo jų teisėtų lūkesčių, kuriuos sukėlė Sardinijos regionas ir Komisija.

90 Komisija atmeta *Timsas* ir *Grand Hotel Abi d'Oru* argumentus.

91 Iš nusistovėjusios teismų praktikos matyti, kad pagalbos schemos atveju Komisija iš esmės neprivalo atlikti individualiais atvejais skirtos pagalbos tyrimo, tačiau gali nagrinėti tik bendrus aptariamos schemos požymius (šiuo klausimu žr. 1987 m. spalio 14 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Vokietija prieš Komisiją*, 248/84, Rink. p. 4013, 18punktą; 2002 m. kovo 7 d. Sprendimą *Italija prieš Komisiją*, C-310/99, Rink. p. I-2289, 89 punktą ir 2004 m. balandžio 29 d. Sprendimo *Graikija prieš Komisiją*, C-278/00, Rink. p. I-3997, 24 punktą). Be to, ypatingos individualiems pagalbos gavėjams būdingos aplinkybės gali būti vertinamos tik atitinkamai valstybei narei susigrąžinant pagalbą (minėto 2002 m. kovo 7 d. Sprendimo *Italija prieš Komisiją* 91 punktas ir 2006 m. gegužės 31 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo, *Kuwait Petroleum (Nederland) prieš Komisiją*, T-354/99, Rink. p. II-1475, 67 punktas). Iš tikrųjų, jei būtų kitaip, Komisijai tenkanti tyrimo našta būtų didesnė tuo atveju, kai neteisėtai, pažeidžiant EB 88 straipsnio 3 dalį, taikoma pagalbos schema, nei tuo atveju, kai atitinkama valstybė narė laikosi minėtoje nuostatoje nustatytos pareigos pranešti apie pagalbą, nes pastaruoju atveju ypatingos galimų pagalbos gavėjų aplinkybės paprastai nėra žinomos tyrimo etape.

- 92 Todėl nagrinėjamu atveju Komisija galėjo nagrinėti tik pačią pagalbos schemą ir neprivalejo atsižvelgti nei į santykius tarp įvairių įmonių ir Sardinijos regiono, nei į galimus teisėtus lūkesčius, kuriais gali remtis kai kurios šių įmonių ir kuriuos joms galimai sukėlė Komisija ar Sardinijos regionas. Į šias aplinkybes bus galima atsižvelgti tik susigražinant individualią programą.
- 93 Iš to matyti, kad kaltinimas dėl netinkamo tyrimo atlikimo turi būti atmestas.

Dėl kaltinimo, susijusio su Reglamente Nr. 659/1999 numatytų terminų nesilaikymu

- 94 Į bylą įstojusios šalys priekaištuoja Komisijai nesilaikius šių Reglamente Nr. 659/1999 nustatytų terminų:

— 2 mėnesių termino, pradedamo skaičiuoti gavus išsamų pranešimą, per kurį Komisija turi priimti sprendimą po pirminio patikrinimo, kaip numatyta Reglamente Nr. 659/1999 4 straipsnio 5 dalyje,

— 2 mėnesių termino, per kurį Komisija turi priimti sprendimą po pirminio patikrinimo, jeigu ji turi informaciją apie įtariamą neteisėtą pagalbą, kaip tai numatyta Reglamente Nr. 659/1999 10 straipsnio 1 dalyje ir išaiškinta teismų praktikoje,

- 18 mėnesių termino, skaičiuojamo nuo formalios tyrimo procedūros pradžios, per kurį Komisija turi priimti sprendimą, kuriuo užbaigiama ši procedūra, kaip numatyta Reglamento Nr. 659/1999 7 straipsnio 6 dalyje.
- 95 Komisija nepareišė aiškios nuomonės dėl šio kaltinimo pagrįstumo.
- 96 Šiuo klausimu pirmiausia reikia pažymėti, kad 2 mėnesių terminas pirminiam patikrinimui užbaigti, nustatytas Reglamento Nr. 659/1999 4 straipsnio 5 dalyje, pradedamas skaičiuoti nuo kitos dienos po tos, kurią gaunamas išsamus pranešimas. Tačiau nagrinėjamu atveju ginčijamos schemos pirminis patikrinimas buvo pradėtas ne Italijos Respublikai pranešus apie šią schemą, o gavus skundą dėl netinkamo pirminės pagalbos schemos taikymo, kurį Komisija gavo 2003 m. vasario 21 dieną. Todėl Komisija nebuvo saistoma Reglamento Nr. 659/1999 4 straipsnio 5 dalyje numatyto 2 mėnesių termino (šiuo klausimu žr. dar prieš Reglamento Nr. 659/1999 įsigaliojimą priimtų 1998 m. rugsėjo 15 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Gestevisión Telecinco prieš Komisiją*, T-95/96, Rink. p. II-3407, 79 punktą ir 2000 m. gegužės 10 d. Sprendimo *SIC prieš Komisiją*, T-46/97, Rink. p. II-2125, 103 punktą).
- 97 Antra, dėl 2 mėnesių termino, tariamai nustatyto teismų praktikoje aiškinant Reglamento Nr. 659/1999 10 straipsnio 1 dalį, pirmiausia reikia pažymėti, kad pagal šią nuostatą, jeigu Komisija turi iš bet kurio šaltinio gautą informaciją apie įtariamą neteisėtą pagalbą, tokią informaciją ji iš karto patikrina. Ši nuostata turi būti suprantama ne kaip nuoroda į pirminio patikrinimo užbaigimą, o greičiau kaip nuoroda į pirminio patikrinimo pradžią, o tokį požiūrį patvirtina šio sprendimo 96 punkte nurodyta aplinkybė, kad Komisija nėra saistoma įprastų terminų, jei pirminis patikrinimas pradedamas gavus skundą.
- 98 Į bylą įstojusių šalių nurodytoje teismų praktikoje nepateikiamas kitoks nei pirmiau išdėstytas šių nuostatų išaiškinimas. Iš tikrųjų, nors šioje teismų praktikoje pabrėžiama

aplinkybė, kad Komisija turi užbaigti pirminį patikrinimą per 2 mėnesius, tačiau tai taikoma tik tada, kai apie valstybės pagalbą praneša valstybės narės, kaip tai aiškiai matyti iš į bylą įstojusių šalių nurodytų punktų aplinkybių, o ne tais atvejais, kai, kaip šioje byloje, pirminis patikrinimas pradėtas gavus skundą.

99 Iš tiesų tai negali lemti Komisijos leidimo savo nuožiūra tęsti pirminį patikrinimą. Yra nuspręsta, kad Komisija, turėdama išimtinę kompetenciją vertinti valstybės pagalbos suderinamumą su bendrąja rinka, gero Sutarties pagrindinių taisyklių valstybės pagalbos srityje administravimo sumetimais privalo atlikti kruopštų ir nešališką skundo, kuriame teigiama, kad pagalba yra nesuderinama su bendrąja rinka, tyrimą (šiuo klausimu žr. 1998 m. balandžio 2 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Komisija prieš Sytraval et Brink's France*, C-367/95 P, Rink. p. I-1719, 62 punktą ir minėto Sprendimo *Gestevisión Telecinco prieš Komisiją* 72 punktą) ir negali neapibrėžtam terminui atidėti pirminio valstybės priemonių, sudarančių skundo pagrindą, patikrinimo (minėto Sprendimo *Gestevisión Telecinco prieš Komisiją* 74 punktą). Pagal nusistovėjusią teismų praktiką protinga skundo patikrinimo trukmė turi būti vertinama atsižvelgiant į konkrečias kiekvienos bylos aplinkybes, visų pirma į jos kontekstą, skirtingus procedūros etapus, kurių Komisija privalo laikytis, ir į bylos sudėtingumą bei jos poveikį suinteresuotosioms šalims (1997 m. kovo 19 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Oliveira prieš Komisiją*, T-73/95, Rink. p. II-381, 45punktas; 1997 m. spalio 22 d. Sprendimo *SCK ir FNK prieš Komisiją*, T-213/95 ir T-18/96, Rink. p. II-1739, 57 punktą ir minėto Sprendimo *Gestevisión Telecinco prieš Komisiją* 75 punktą).

100 Nagrinėjamu atveju nuo 2003 m. vasario 21 d., kai Komisija gavo skundą, iki 2004 m. vasario 3 d., kai buvo priimtas sprendimas pradėti procedūrą, praėjo truputį daugiau nei 11 mėnesių. Atsižvelgiant į Komisijos poreikį prašyti papildomos informacijos iš Sardinijos regiono tarpininkaujant Italijos Respublikai, toks terminas negali būti laikomas pernelyg ilgu.

- 101 Trečia, pagal Reglamento Nr. 659/1999 13 straipsnio 2 dalį ir 16 straipsnį, įtariant neteisėtą pagalbą, kaip, pavyzdžiui, pagalbos, kuri buvo taikoma galimai piktnaudžiaujant, atveju, Komisija, be kita ko, nesaistoma Reglamento Nr. 659/1999 7 straipsnio 6 dalyje nustatyto termino. Nagrinėjamu atveju Komisijos pradėta formali tyrimo procedūra iš pradžių buvo susijusi su pagalba, kuri, kaip įtariama, buvo taikoma netinkamai, o vėliau, priėmus sprendimą dėl klaidų ištaisymo – su tariamai neteisėta pagalba.
- 102 Iš to matyti, kad reikia atmesti kaltinimą dėl Reglamente Nr. 659/1999 numatytų terminų nesilaikymo.

Dėl ieškinių pagrindo, susijusio su EB 254 straipsnio 3 dalies ir Reglamento Nr. 659/1999 20 straipsnio 1 dalies pažeidimu

- 103 *Grand Hotel Abi d'Oru* tvirtina, kad Komisija nevykdė EB 254 straipsnio 3 dalyje ir Reglamento Nr. 659/1999 20 straipsnio 1 dalyje numatytos pareigos, nes neatsiuntė jai nei Komisijos 2003 m. vasario 26 d. prašymo pateikti papildomos informacijos, skirto Italijos Respublikai (žr. šio sprendimo 15 punktą), nei sprendimo dėl klaidų ištaisymo, nors ji atsakydama į sprendime pradėti procedūrą esantį raginimą pateikė pastabas dėl ginčijamos pagalbos schemos.
- 104 Komisija ginčija *Grand Hotel Abi d'Oru* argumentus.
- 105 Visų pirma, remiantis EB 254 straipsnio 3 dalimi, apie sprendimus pranešama tiems, kuriems jie skirti, ir jie įsigalioja po tokio pranešimo.
- 106 Pirma, kalbant apie sprendimą dėl klaidų ištaisymo, iš nusistovėjusios teismų praktikos matyti, kad Komisijos priimti sprendimai valstybės pagalbos srityje skirti tik

atitinkamoms valstybėms narėms (minėto Sprendimo *Komisija prieš Sytraval ir Brink's France* 45 punktas; 1999 m. birželio 17 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *ARAP ir kt. prieš Komisiją*, T-82/96, Rink. p. II-1889, 28 punktas ir minėto Sprendimo *SIC prieš Komisiją* 45 punktas). Ši iki Reglamento Nr. 659/1999 nusistovėjusi teismų praktika aiškiai patvirtinama minėto reglamento 25 straipsnyje, kuriame nustatyta, kad sprendimai, priimti pagal šio reglamento II, III, IV, V ir VII skyrius, yra skirti suinteresuotajai valstybei narei, kurią Komisija apie juos iš karto informuoja. Šiuo klausimu reikia priminti, kad, kaip buvo konstatuota šio sprendimo 69–74 punktuose, sprendimas dėl klaidų ištaisymo teisiškai turi būti vertinamas taip pat, kaip ir sprendimas pradėti formalią tyrimo procedūrą.

- 107 Iš to matyti, kad sprendimas dėl klaidų ištaisymo buvo skirtas tik Italijos Respublikai, o ne pagalbos pagal ginčijamą schemą gavėjams. Taigi EB 254 straipsnio 3 dalis neįpareigojo Komisijos išsiųsti *Grand Hotel Abi d'Oru* sprendimo dėl klaidų ištaisymo.
- 108 Antra, kalbant apie prašymą pateikti papildomos informacijos, tai nėra sprendimas EB 249 straipsnio ketvirtos pastraipos prasme, vadinasi, jam EB 254 straipsnio 3 dalis netaikoma.
- 109 Todėl reikia atmesti kaltinimą dėl šios nuostatos pažeidimo.
- 110 Antra, pagal Reglamento Nr. 659/1999 20 straipsnio 1 dalį kiekvienai suinteresuotajai šaliai, pateikusiai pastabas po to, kai Komisija priima sprendimą pradėti formalaus tyrimo procesą, išsiunčiama pagal minėto reglamento 7 straipsnį priimto Komisijos sprendimo kopija.
- 111 Tačiau nei sprendimas dėl klaidų ištaisymo, nei prašymas pateikti papildomos informacijos negali būti vertinami kaip „pagal (Reglamento Nr. 659/1999) 7 straipsnį priimtas sprendimas“. Iš tikrųjų šis straipsnis tiek savo pavadinimu, tiek tekstu yra

susijęs su Komisijos sprendimais dėl formalios tyrimo procedūros užbaigimo. Kaip buvo paaiškinta šio sprendimo 73 ir 74 punktuose, sprendimas dėl klaidų ištaisymo turi būti vertinamas ne kaip užbaigiantis formalią tyrimo procedūrą, o, atvirkščiai, kaip pradedantis formalią tyrimo procedūrą. Kalbant apie prašymą pateikti papildomos informacijos, kaip buvo nurodyta šio sprendimo 108 punkte, tai nėra aktas, kuri gali būti vertinamas kaip sprendimas, todėl jam Reglamento Nr. 659/1999 20 straipsnio 1 dalis taip pat netaikoma.

- 112 Vadinas, reikia atmesti kaltinimą dėl šios nuostatos pažeidimo.
- 113 Taigi reikia atmesti ieškinių pagrindą, susijusį su EB 254 straipsnio 3 dalies ir Reglamento Nr. 659/1999 20 straipsnio 1 dalies pažeidimu.

Dėl ieškinių pagrindo, susijusio su ginčijamo sprendimo motyvavimo stoka

- 114 Ieškovai ir į bylą įstojusios šalys nurodo šešis kaltinimus dėl ginčijamo sprendimo ir sprendimo dėl klaidų ištaisymo motyvavimo stokos.

Dėl kaltinimo, susijusio su motyvavimo stoka kalbant apie protingos procedūros trukmės principo pažeidimą

- 115 *SF Turistico Immobiliare* tvirtina, kad tiek sprendimas dėl klaidų ištaisymo, tiek ginčijamas sprendimas yra nemotyvuoti dėl tariamo protingos procedūros trukmės principo pažeidimo.

- 116 Sprendime dėl klaidų ištaisymo nepaiškinamos priežastys, kodėl Komisija turėjo laukti dvejus su puse metų, kad ištaisytų klaidas ir išplėstų procedūros taikymo ribas, nors turėjo visą reikiamą informaciją nuo 2003 m. balandžio mėnesio.
- 117 Dėl ginčijamo sprendimo *SF Turistico Immobiliare* pripažįsta, kad, pagal Reglamento Nr. 659/1999 13 straipsnio 2 dalį esant galimai neteisėtai pagalbai, Komisija neprivalo laikytis šio reglamento 4 straipsnio 5 dalyje, 7 straipsnio 6 dalyje ir 7 straipsnio 7 dalyje nustatytų terminų. Tačiau tai nereiškia, kad protingos procedūros trukmės principas netaikomas tokiu atveju. Kadangi ginčijamame sprendime nepateikiamas paaiškinimas dėl neįprastai ilgos, daugiau nei ketverius metus ir penkis mėnesius trukusios tyrimo procedūros, jis yra nepakankamai motyvuotas.
- 118 Komisija neigia *SF Turistico Immobiliare* argumentus.
- 119 Pirmiausia reikia priminti, kad nagrinėjant ši kaltinimą nereikia aiškintis, ar iš tikrųjų ši procedūra truko per ilgai, o tik atsakyti į klausimą, ar Komisijos pareiga motyvuoti taikoma procedūros trukmei, ir jei taip, ar ji įvykdė šią pareigą.
- 120 Į pirmą šių klausimų reikia atsakyti neigiamai, t. y. Komisijos pareiga motyvuoti taikoma tik pačiam sprendimo turiniui ir netaikoma procedūros trukmei.
- 121 Iš tikrųjų, kaip matyti iš nusistovėjusios teismų praktikos, EB 253 straipsnyje reikalaujama motyvacija turi atitikti ginčijamo akto pobūdį bei aiškiai ir nedviprasmiškai

atskleisti institucijos, kuri priėmė ginčijamą teisės aktą, argumentus, kad suinteresuotieji asmenys galėtų sužinoti jo priėmimo pagrindus, o kompetentingas teismas – vykdyti kontrolę. Pareiga motyvuoti turi būti vertinama atsižvelgiant į bylos aplinkybes, tai yra į akto turinį, nurodytų motyvų pobūdį bei asmenų, kuriems aktas skirtas, ar kitų asmenų, kurie konkrečiai ir tiesiogiai su juo susiję, suinteresuotumą gauti paaiškinimus (žr. minėto Teisingumo Teismo sprendimo *Komisija prieš Sytraval et Brink's France* 63 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką, taip pat žr. 2008 m. liepos 10 d. Sprendimo *Bertelsmann ir Sony Corporation of America prieš Impala*, C-413/06 P, Rink. p. I-4951, 166 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).

- 122 Tačiau procedūros trukmė nėra susijusi su atitinkamos institucijos vertinimu, galinčiu pateisinti šią trukmę, o yra visiškai faktinė aplinkybė, priklausanti tik nuo laiko, reikalingo institucijai užbaigti minėtą procedūrą. Todėl trukmė nėra sprendimo turinio dalis, kurią galima motyvuoti šio sprendimo 121 punkte nurodytoje teismų praktikoje pavartota prasme. Kaip teisingai nurodo Komisija, trukmė reikalauja tik faktinio atskirų procedūros etapų išvardijimo iki ginčijamo sprendimo priėmimo.
- 123 Todėl reikia atmesti kaltinimą dėl motyvavimo stokos kalbant apie protingos procedūros trukmės principo pažeidimą.

Dėl kaltinimo, susijusio su pagalbos pripažinimo nauja ir neteisėta motyvavimo stoka

- 124 Sardinijos regionas nurodo, kad ginčijamame sprendime trūksta motyvų dėl pagalbos iki paraiškos pateikimo jau pradėtiems projektams pripažinimo neteisėta, o ne netinkama.

125 Komisija ginčija Sardinijos regiono argumentus.

126 Šiuo klausimu pakanka pažymėti, kad Komisija ginčijamo sprendimo 48–55 konstatuojamosiose dalyse iš esmės nurodė, kad pagalbos schema, kuri buvo įgyvendinta priimant *deliberazione n° 33/6*, neatitiko patvirtinamojo sprendimo sąlygų, nes neužtikrino aptariamoms pagalbos skatinamojo pobūdžio, ir todėl pagalba, suteikta iki pagalbos paraiškos pateikimo pradėtiems vykdyti projektams, turi būti laikoma neteisėta.

127 Toks motyvavimas aiškiai ir nedviprasmiškai atskleidžia aktą priėmusios institucijos argumentus, kad suinteresuotieji asmenys galėtų suvokti priimtą priemonę motyvus, o kompetentingas teismas – vykdyti kontrolę šio sprendimo 121 punkte nurodytoje teismų praktikoje pavartota prasme.

128 Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, šį kaltinimą reikia atmesti kaip nepagrįstą.

Dėl kaltinimo, susijusio su motyvavimo stoka kalbant apie pagalbos regioninei plėtrai nesuderinamumu su bendrąja rinka

129 Į bylą įstojusios šalys ir *SF Turistico Immobiliare* nurodo ginčijamo sprendimo motyvavimo stoką kalbant apie pagalbos, skirtos pagal ginčijamą schemą (toliau – ginčijama pagalba), suderinamumą su bendrąja rinka, ypač įvertinant jos teigiamą įtaką regioninei plėtrai pagal EB 87 straipsnio 3 dalies c punktą. Komisija tariamai nenurodė motyvų, kodėl, priešingai nei kitais atvejais, kuriems būdingos analogiškos aplinkybės, ji nenusprendė, jog taikytinos EB 87 straipsnio 3 dalies a ir c punktuose numatytos išimtys.

- 130 Komisija ginčija į bylą įstojusią šalių ir *SF Turistico Immobiliare* argumentus.
- 131 Pirmiausia dėl *SF Turistico Immobiliare* nurodyto kaltinimo priimtumo reikia pažymėti, kad kadangi pagrindas, susijęs su motyvavimo stoka, yra su viešąją tvarka susijęs pagrindas, jis negali būti atmetas kaip nepriimtinas, o Teismas jį turi išnagrinėti *ex officio* (žr. 2005 m. birželio 15 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Corsica Ferries France prieš Komisiją*, T-349/03, Rink. p. II-2197, 52 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).
- 132 Antra, reikia atmesti Komisijos argumentą, kad ji neprivalo įrodyti pagalbos nesuderinamumo, nes atitinkama valstybė narė turi įrodyti jos suderinamumą. Iš tikrųjų, jeigu sprendime pradėti EB 88 straipsnio 2 dalyje numatytą procedūrą pateikta pakankama pirminė Komisijos analizė, kurioje išdėstytos priežastys, kodėl ji abejoja dėl aptariamąs pagalbos suderinamumo su bendrąja rinka, valstybė narė ir potencialus gavėjas turi pateikti informaciją, galinčią įrodyti, kad ši pagalba yra suderinama su bendrąja rinka (2004 m. sausio 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Fleuren Compost prieš Komisiją*, T-109/01, Rink. p. II-127, 45 punktas; taip pat šiuo klausimu žr. 2004 m. lapkričio 18 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Ferriere Nord prieš Komisiją*, T-176/01, Rink. p. II-3931, 93 ir 94 punktus; pagal analogiją žr. 2002 m. rugsėjo 24 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Falck ir Acciaierie di Bolzano prieš Komisiją*, C-74/00 P ir C-75/00 P, Rink. p. I-7869, 170 punktą). Tačiau ši taisyklė susijusi su įrodinėjimo pareigos nustatymu, o ne su pareiga motyvuoti, nes būtent Komisija prireikus turi savo sprendime išdėstyti motyvus, leidusius jai nuspręsti, jog, nepaisant valstybės narės ar pagalbos gavėjų pateiktų įrodymų, nagrinėjama pagalba yra nesuderinama su bendrąja rinka.
- 133 Tačiau, trečia, Komisija šioje byloje aptariamam klausimui įvykdė savo pareigą motyvuoti.

134 Iš tikrųjų ji ginčijamo sprendimo 56–73 konstatuojamosiose dalyse nurodė, kad ginčijama pagalba nesuderinama su bendrąja rinka dėl šios pagalbos skatinamojo pobūdžio nebuvimo, nes ji buvo suteikta dar prieš pagalbos paraiškos pateikimą pradėtiems vykdyti projektams. Ji, be kita ko, šiuo klausimu priminė, kad pagalbos būtinumo principas yra teismų praktikoje patvirtintas bendrasis principas, kuris nurodytas tiek patvirtinamajame sprendime, tiek 1998 m. gairėse (žr. ginčijamo sprendimo 58–61 konstatuojamąsias dalis). Šios aplinkybės pakako motyvuoti pagalbos nesuderinamumą, nes ji gali paneigti bet kokios pagalbos regioninei plėtrai suderinamumą. Tokiomis aplinkybėmis reikia priminti, kad Teismas yra nusprendęs, jog primindama gairėse apibrėžtus kriterijus ir konstatuodama, kad konkrečiu atveju neįvykdyti šie kriterijai, Komisija pakankamai motyvavo savo sprendimą atsisakyti taikyti išimtį pagal EB 87 straipsnio 3 dalį (1998 m. balandžio 30 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Vlaams Gewest prieš Komisiją*, T-214/95, Rink. p. II-717, 102 punktas). Nors ginčijamo sprendimo 62–69 konstatuojamosiose dalyse Komisija atmetė tam tikrus Italijos valdžios institucijų pateiktus argumentus ir nors minėto sprendimo 71 konstatuojamojoje dalyje ji nurodė, kad ginčijama pagalba negali būti patvirtinta remiantis ir kitais teisiniais pagrindais, tokie paaiškinimai yra paprasčiausiai pertekliniai.

135 Todėl reikia atmesti kaltinimą dėl pagalbos regioninei plėtrai nesuderinamumo motyvavimo stokos.

Dėl kaltinimo, susijusio su ginčijamos pagalbos skatinamojo poveikio vertinimo motyvavimo stoka

136 Nurodydami šį kaltinimą Sardinijos regionas, į bylą įstojusios šalys, *SF Turistico Immobiliare*, *Timsas* ir *Grand Hotel Abi d'Oru* pateikia tris argumentus, susijusius su Komisijos ginčijamos pagalbos skatinamojo pobūdžio vertinimo motyvavimo stoka.

- 137 Pirma, į bylą įstojusios šalys tvirtina, jog Komisija turėjo paaiškinti priežastis, kodėl šioje byloje Sardinijos regiono nurodytais argumentais nebuvo galima paneigti 1998 m. gairių 4.2 punkte nurodytos prezumpcijos, kad skatinamojo pobūdžio nėra, jeigu darbai pradunami prieš pagalbos paraišką. Komisija bent jau turėjo konkrečiai palyginti tariamą disbalansą, kurį atitinkamoje rinkoje sukėlė aptariamąs pagalbos išmokėjimas. Tačiau ginčijamame sprendime nėra jokių užuominų apie tokį pateisinimą.
- 138 Antra, Sardinijos regionas tvirtina, kad ginčijamas sprendimas yra nemotyvuotas ir prieštaringas kalbant apie priežastis, dėl kurių Komisija, vertindama ginčijamos pagalbos schemos skatinamąjį pobūdį, neatsižvelgė į pagalbos gavėjų lūkesčius, kilusius iš nacionalinės ir Bendrijos teisės aktų, taikytų priimant sprendimą investuoti.
- 139 Trečia, *SF Turistico Immobiliare, Timsas* ir *Grand Hotel Abi d'Oru* tvirtina, kad ginčijamas sprendimas yra nemotyvuotas kalbant apie priežastis, dėl kurių Komisija, vertindama ginčijamos pagalbos schemos skatinamąjį pobūdį, neatsižvelgė į ypatingą minėtos pagalbos gavėjų situaciją.
- 140 Komisija ginčija šiuos argumentus.
- 141 Visų pirma, kalbant apie Sardinijos regiono ir į bylą įstojusių šalių pateiktus argumentus, reikia pirmiausia atmesti argumentą, kad Komisija turėjo konkrečiai palyginti tariamą disbalansą, kurį rinkoje sukėlė pagalbos išmokėjimas. Iš tikrųjų klausimas, ar aptariama pagalba sukėlė disbalansą rinkoje, t. y. klausimas, kurį iš esmės apima

valstybės pagalbos apibrėžimas, neturi reikšmės vertinant jos skatinamąjį poveikį, t. y. nagrinėjant aptariamąsias pagalbas suderinamumą su bendrąja rinka.

- 142 Be to, reikia atmesti argumentą, kad Komisija turėjo paaiškinti priežastis, dėl kurių šioje byloje Sardinijos regiono nurodytais argumentais, o konkrečiai vertinimais, susijusiais su ginčijamos pagalbos gavėjų teisėtais lūkesčiais, nebuvo galima paneigti 1998 m. gairių 4.2 punkte nurodytos prezumpcijos, net nepateikiant šiame etape nuomonės dėl į bylą įstojusių šalių nurodytos aplinkybės, kad pagalbos paraiškos pateikimo prieš darbų pradžią reikalavimas išplaukia iš paneigiamos prezumpcijos. Iš tikrųjų reikia konstatuoti, kad ginčijamo sprendimo 62–67 konstatuojamosiose dalyse Komisija pirmiausia glaustai priminė Italijos valdžios institucijų per formalią tyrimo procedūrą pateiktus argumentus, kurie plačiau buvo išdėstyti minėto sprendimo 36–43 konstatuojamosiose dalyse. Toliau ji dėl kiekvieno iš jų nurodė priežastis, leidusias jai juos atmesti. Vadinasi, bet kuriuo atveju negali kilti klausimas dėl motyvavimo stokos šiuo klausimu, todėl reikia atmesti Sardinijos regiono ir į bylą įstojusių šalių pateiktus argumentus.
- 143 Visų antra, reikia atmesti šio sprendimo 139 punkte nurodytą argumentą, nesant reikalo, remiantis šio sprendimo 44 punkte išdėstytais argumentais, priimti sprendimo dėl jo priimtino, nes jį pateikė *SF Turistico Immobiliare*.
- 144 Iš tikrųjų, kaip nurodyta šio sprendimo 91 ir 92 punktuose, nagrinėdama valstybės pagalbos schemą Komisija gali nagrinėti tik bendrus ir abstrakčius minėtos schemos požymius, ir neprivalo nagrinėti ypatingos atskirų pagalbos gavėjų situacijos. Todėl kadangi Komisija neprivalėjo nagrinėti pagalbos gavėjų ypatingos situacijos, pareiga

motyvuoti taip pat netaikoma minėtai situacijai, todėl reikia atmesti *SF Turistico Immobiliare*, *Timsas* ir *Grand Hotel Abi d'Oru* pateiktus argumentus.

145 Taigi reikia atmesti kaltinimą dėl pagalbos skatinančio poveikio vertinimo motyvavimo stokos.

Dėl kaltinimo, susijusio su atsisakymo taikyti *de minimis* taisyklę motyvavimo stoka

146 *SF Turistico Immobiliare* ir *Timsas* tvirtina, kad Komisija ginčijamame sprendime nepaiškino priežasčių, kodėl, anot jos, negalima taikyti *de minimis* taisyklės pagalbos daliai, atitinkančiai išlaidas, patirtas iki pagalbos paraiškos pateikimo.

147 Komisija ginčija šiuos argumentus.

148 Šiuo klausimu pakanka pažymėti, jog ginčijamo sprendimo 68 konstatuojamojoje dalyje Komisija nurodė priežastis, dėl kurių ji manė, kad šiuo atveju *de minimis* taisyklė negali būti taikoma siekiant išvengti gairėse nustatytos pareigos pateikti pagalbos prašymą prieš pradėdant projekto vykdymą. Ji taip pat pabrėžė, kad svarstoma turi būti apskritai viso projekto suma, todėl negalima svarstyti galimybės pradinius darbus laikyti atitinkančiais reikalavimus pagal *de minimis* taisyklę. Be to, ji nurodė, kad Italijos valdžios institucijos neatsižvelgė į tai, kad tas pats pagalbos gavėjas galėjo būti gavęs *de minimis* pagalbą pagal kitas schemas.

- 149 Todėl reikia atmesti kaltinimą dėl atsisakymo taikyti *de minimis* taisyklę motyvavimo stokos, net nesant reikalo, remiantis šio sprendimo 44 punkte minėta teismų praktika, nagrinėti jo priimtinumą.

Dėl kaltinimo, susijusio su nurodymo susigrąžinti pagalbą motyvavimo stoka

- 150 Sardinijos regionas nurodo ginčijamo sprendimo motyvavimo stoką kalbant apie nurodymą susigrąžinti pagalbą iš jos gavėjų. Jis šiuo klausimu pažymi, jog Komisija pateikdama minėto sprendimo motyvus turėjo atsižvelgti į tai, kad, remiantis teismų praktika, neteisėtos pagalbos gavėjas gali remtis ypatingomis aplinkybėmis, kurios galėjo jam suteikti pagrįstus lūkesčius, jog ši pagalba yra teisėta.

- 151 Komisija ginčija šiuos argumentus.

- 152 Pagal nusistovėjusią teismų praktiką valstybės pagalbos srityje, kai pažeidžiant EB 88 straipsnio 3 dalies nuostatas pagalba jau yra suteikta, Komisija, kuri gali įpareigoti nacionalinės valdžios institucijas ją susigrąžinti, neprivalo nurodyti specialių motyvų, pagrindžiančių jos veiksmus (1999 m. birželio 17 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Belgija prieš Komisiją*, C-75/97, Rink. p. I-3671, 82 punktas; minėto 2002 m. kovo 7 d. Sprendimo *Italija prieš Komisiją* 106 punktas ir 2005 m. gruodžio 15 d. Sprendimo *Unicredito Italiano*, C-148/04, Rink. p. I-11137, 99 punktas). Ši iki Reglamento Nr. 659/1999 įsigaliojimo nusistovėjusi praktika ir toliau taikytina remiantis šio reglamento 14 straipsnio 1 dalimi. Iš tikrųjų minėtoje nuostatoje nurodyta, kad „jeigu esant neteisėtai pagalbai priimami neigiami sprendimai, Komisija nusprendžia,

jog suinteresuotoji valstybė narė turi imtis visų priemonių, kurios būtinos, kad pagalba būtų išieškota iš gavėjo“. Sprendimas nurodyti susigrąžinti pagalbą yra beveik automatiška pasekmė tuo atveju, kai konstatuojamas pagalbos neteisėtumas ir jos nesuderinamumas, su viena iš antro minėtos nuostatos sakinio išplaukiančia sąlyga – susigrąžinimas neturi prieštarauti bendrajam Bendrijos teisės principui. Taigi Komisija šiuo klausimu neturi diskrecijos. Vadinasi, tokiomis aplinkybėmis, nurodžiusi priežastis, kodėl ji mano, kad aptariama pagalba yra neteisėta ir nesuderinama su bendrąja rinka, ji neprivalo motyvuoti sprendimo, kuriuo nurodoma susigrąžinti pagalbą.

- 153 Todėl reikia atmesti kaltinimą dėl sprendimo, kuriuo nurodoma susigrąžinti ginčijamą pagalbą, motyvavimo stokos, taigi reikia atmesti ir visa ieškinių pagrindą, susijusį su motyvavimo stoka apskritai.

5. Dėl ieškinių pagrindų dėl esmės

- 154 Ieškovai ir į bylą įstojusios šalys nurodo dešimt pagrindų dėl esmės, susijusių, pirma, su sprendimo dėl klaidų ištaisymo teisinio pagrindo nebuvimu, antra, piktnaudžiavimu įgaliojimais priimant šį sprendimą, trečia, tuo, kad patvirtinamajame sprendime nebuvo nurodyta išankstinės paraiškos sąlyga, ketvirta, klaidingu aptariamą pagalbą pripažinimu neteisėta, penkta, 1998 m. gairių netaikymu, šešta, akivaizdžia vertinimo klaida dėl skatinamojo poveikio buvimo, septinta, EB 87 straipsnio pažeidimu, aštunta, nešališkumo ir konkurencijos apsaugos principų pažeidimu, devinta, teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimu ir, dešimta, nuostatų, susijusių su *de minimis* pagalba, pažeidimu.

Dėl ieškinių pagrindo, susijusio su sprendimo dėl klaidų ištaisymo teisinio pagrindo nebuvimu

- 155 *SF Turistico Immobiliare* ir į bylą įstojusios šalys tvirtina, kad nė vienoje EB sutarties ar Reglamento Nr. 659/1999 nuostatoje nenumatyta galimybė iš naujo pradėti, išplėsti formalią tyrimo procedūrą ir ištaisyti jos klaidas. Be to, *SF Turistico Immobiliare* tvirtina, kad pagal Reglamento Nr. 659/1999 7 straipsnį ši procedūra turi būti užbaigta aiškiu sprendimu, o ne naujo tyrimo pradėjimu. Todėl sprendimas dėl klaidų ištaisymo yra neteisėtas, dėl ko turi būti panaikintos ir vėliau priimtos priemonės.
- 156 Komisija neigia šiuos argumentus.
- 157 Kaip matyti iš šio sprendimo 69–72 punktų, nors procedūrą valstybės pagalbos srityje reglamentuojančiuose tekstuose aiškiai nenumatytas sprendimas dėl vykstančios procedūros klaidų ištaisymo, tokį sprendimą galima priimti, kai Komisija, priėmusi sprendimą pradėti formalią tyrimo procedūrą, pastebi, jog jis pagrįstas nepakankamomis faktinėmis aplinkybėmis ar klaidingu aplinkybių teisiniu vertinimu. Kaip buvo konstatuota šio sprendimo 73 ir 74 punktuose, kadangi toks sprendimas susijęs su sprendimu pradėti procedūrą ir jie kartu sudaro vieną iš dalies pakeistą sprendimą pradėti procedūrą, reikia konstatuoti, kad jų teisinis statusas vienodas.
- 158 Todėl nagrinėjamu atveju sprendimas dėl klaidų ištaisymo, kaip ir bet koks sprendimas pradėti formalią tyrimo procedūrą, galėjo būti pagrįstas EB 88 straipsnio 2 dalies pirma pastraipa ir Reglamento Nr. 659/1999 4 straipsnio 4 dalimi, prie kurių dar galima pridurti procedūros ekonomijos ir gero administravimo principus, kaip nurodyta šio sprendimo 72 punkte esančiame vertinime.

- 159 Todėl reikia atmesti pagrindą, susijusį su sprendimo dėl klaidų ištaisymo teisinio pagrindo nebuvimu.

Dėl ieškinių pagrindo, susijusio su piktnaudžiavimu įgaliojimais priimant sprendimą dėl klaidų taisymo

- 160 *SF Turistico Immobiliare* tvirtina, kad priimdama sprendimą dėl klaidų ištaisymo Komisija pasinaudojo „teisės aktuose nenumatytu išvengimu“, kad neribotam laikui galėtų pratęsti 2004 m. pradėtą formalią tyrimo procedūrą ir taip ištaisytų savo neveikimą. Ji mano, kad siekdama leisti susigrąžinti išmokėtą pagalbą Komisija perkvalifikavo kaip neteisėtą pagalbą, kurią ji iš pradžių buvo pripažinusi netinkamai taikyta.
- 161 Komisija neigia šiuos argumentus.
- 162 Pirmiausia dėl *SF Turistico Immobiliare* tvirtinimo, kad formali tyrimo procedūra buvo pratęsta neribotam laikui, reikia priminti, kad nors formalios tyrimo procedūros trukmė nagrinėjamu atveju gali pasirodyti ilga, Komisija bet kuriuo atveju nebuvo saistoma Reglamento Nr. 659/1999 7 straipsnio 6 dalyje nustatyto termino, kaip tai nurodyta šio sprendimo 101 punkte.
- 163 Antra, kaip konstatuota šio sprendimo 157–159 punktuose, sprendimas dėl klaidų ištaisymo pagrįstas EB 88 straipsnio 2 dalies pirma pastraipa ir Reglamento Nr. 659/1999 4 straipsnio 4 dalimi, ir tai nėra, kaip tvirtina *SF Turistico Immobiliare*, „teisės aktuose nenumatytas išvengimas“.

- 164 Trečia, priimant sprendimą dėl klaidų ištaisymo negalėjo būti siekiama leisti susigrąžinti išmokėtą pagalbą, kaip tvirtina *SF Turistico Immobiliare*. Iš tikrųjų, kadangi Reglamento Nr. 659/1999 16 straipsnio antrame sakinyje, be kita ko, daroma nuoroda į to paties reglamento 14 straipsnį, netinkamai taikoma pagalba turi būti grąžinta taip pat, kaip ir neteisėta pagalba, jei Komisija konstatuoja, kad ji yra nesuderinama su bendrąja rinka. Todėl teisinio vertinimo pakeitimas sprendime dėl klaidų ištaisymo visiškai nebuvo būtinas, norint priimti sprendimą dėl pagalbos susigrąžinimo.
- 165 Todėl reikia atmesti pagrindą, susijusį su piktnaudžiavimu įgaliojimais.

Dėl ieškinių pagrindo, susijusio su tuo, kad patvirtinamajame sprendime nebuvo nurodyta išankstinės paraiškos sąlyga

- 166 Į bylą įstojusios šalys tvirtina, jog patvirtinamajame sprendime nebuvo nurodyta sąlyga, kad pagalbos paraiška turi būti pateikta prieš pradėdant darbus. Taigi Komisija šiuo sprendimu patvirtino pagalbos schemą, kuri leido prieš pagalbos paraiškos pateikimą darbus pradėjusiems ūkio subjektams gauti pagalbą pagal šią schemą. Tokiu būdu Komisija pripažino šios pagalbos skatinamąjį pobūdį ir jos būtinumą. Todėl ginčijamas sprendimas yra pagrįstas klaidinga išvada dėl sąlygos, kurios iš tikrųjų nebuvo, pažeidimo.
- 167 Komisija ginčija šį argumentą.

- 168 Reikia atmesti šį pagrindą. Iš tikrųjų patvirtinamojo sprendimo dalyje, skirtoje patvirtintos schemos aprašymui, Komisija aiškiai nurodė, kad „įmonės turi pateikti paraišką dėl finansavimo prieš pradėdant įgyvendinti investicinius projektus“.
- 169 Iš tikrųjų ieškinio byloje T-394/08 priede A.2 esanti patvirtinamojo sprendimo kopija padaryta taip, kad nematyti aptariamo sakinio, kuris yra šio dokumento antro puslapio viršuje. Vis dėlto Komisijos byloje T-408/08 atsiliepimo į ieškinį priede esanti kopija įrodo, kad šis sakinytis tikrai buvo. Be to, tiek iš ikiteisminės procedūros tarp Komisijos ir Sardinijos regiono, tiek iš šio regiono elgesio Teisme matyti, kad jis žinojo apie sąlygą pateikti pagalbos paraišką prieš pradėdant darbus. Iš tikrųjų, kaip teisingai pažymėjo Komisija, Sardinijos regionas niekada nei susirašinėjimuose su Komisija, nei Teisme neneigė išsipareigojęs suteikti pagalbą tik iki pagalbos paraiškos pateikimo pradėtiems projektams.
- 170 Iš to matyti, kad ginčijamas sprendimas tikrai nėra pagrįstas išvada dėl sąlygos, kurios iš tikrųjų nebuvo, pažeidimo, kaip tai tvirtina į bylą įstojusios šalys. Todėl reikia atmesti jų pateiktą pagrindą.

Dėl ieškinių pagrindo, susijusio su klaidingu pagalbos pripažinimu neteisėta, o ne netinkamai taikyta

- 171 Sardinijos Regionas, į bylą įstojusios šalys ir *SF Turistico Immobiliare* tvirtina, kad sprendime dėl klaidų ištaisymo ir ginčijamame sprendime Komisija klaidingai pripažino

pagalbą neteisėta, o ne netinkamai taikyta, remdamasi tvirtinimu, kad ši pagalba – tai esamos pagalbos pakeitimas Reglamento Nr. 659/1999 1 straipsnio c ir f punktų prasme. Tačiau iš tikrųjų aptariama pagalba turėtų būti laikoma esama pagalba, kuri vis dėlto buvo įgyvendinta pažeidžiant ją patvirtinančiuose nuostatose nustatytą tvarką.

¹⁷² Į bylą įstojusios šalys priduria, kad aptariamu atveju pagalba nebuvo pakeista, nes sąlygos, kad pagalbos paraiška turi būti pateikta prieš darbų pradžią, nebuvo nei Įstatyme Nr. 9/1998, nei patvirtinamajame sprendime. Bet kuriuo atveju esama pagalba būtų pakeista tik tuo atveju, jei pakeitimas turėtų esminės reikšmės pačiai pirminei schemai. Tačiau šiuo atveju pakeitimas gali būti laikomas tik minimaliu.

¹⁷³ Komisija ginčija šiuos argumentus.

¹⁷⁴ Pirmiausia, norint kvalifikuoti ginčijamą pagalbą, reikia priminti šiuo Reglamento Nr. 659/1999 1 straipsnyje pateiktus apibrėžimus:

„Šiame reglamente:

<...>

b) „esama pagalba“ – tai:

<...>

ii) patvirtinta pagalba, t. y. Komisijos arba Tarybos patvirtintos pagalbos sistemos ir individuali pagalba;

<...>

c) „nauja pagalba“ – tai visa pagalba, t. y. pagalbos sistemos ir individuali pagalba, kuri nėra egzistuojanti pagalba, įskaitant egzistuojančios pagalbos pakeitimus;

<...>

f) „neteisėta pagalba“ – tai nauja pagalba, įgyvendinta prieštaraujant (EB) (88) straipsnio 3 daliai;

g) „netinkamas pagalbos taikymas“ – tai pagalba, kurią gavėjas taiko pažeisdamas (patvirtinantį) sprendimą;

<...>“

- 175 Pirma, iš šių nuostatų matyti, kad jei pagal pirminę, patvirtinamuoju sprendimu patvirtintą schemą suteikta pagalba turi būti laikoma esama pagalba Reglamento Nr. 659/1999 1 straipsnio b punkte pavartota prasme, tai pagalba, suteikta remiantis iš esmės skirtingu teisiniu pagrindu nei patvirtinamajame sprendime patvirtinta schema, turi būti laikoma nauja pagalba to paties reglamento 1 straipsnio c punkte pavartota prasme.
- 176 Toks atskyrimas atitinka iki Reglamento Nr. 659/1999 priėmimo nusistovėjusią teismų praktiką, pagal kurią priemonės, kuriomis nustatoma ar keičiama pagalba, laikomos nauja pagalba (1984 m. spalio 9 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Heineken Brouwerijen*, 91/83 ir 127/83, Rink. p. 3435, 17 ir 18 punktai bei 1994 m. rugpjūčio 9 d. Sprendimo *Namur-Les assurances du crédit*, C-44/93, Rink. p. I-3829, 13 punktas; 2008 m. lapkričio 28 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Hôtel Cipriani prieš Komisiją*, T-254/00, T-270/00 ir T-277/00, Rink. p. II-3269, 358 punktas). Kai pakeitimas daro poveikį pirminės schemos esmei, ši schema tampa nauja pagalba. Tačiau kai pakeitimas nėra esminis, tik pats pakeitimas gali būti laikomas nauja pagalba (minėtų Sprendimo *Government of Gibraltar prieš Komisiją* 109 ir 111 punktai bei Sprendimo *Hôtel Cipriani prieš Komisiją* 358 punktas).
- 177 Nagrinėjamu atveju, kaip nurodyta šio sprendimo 168 punkte, patvirtinamajame sprendime aiškiai nurodyta sąlyga, kad pagalbos paraiška būtina turi būti pateikta prieš pradėdant vykdyti investicinius projektus. Tačiau šalys neginčija, kad po pirmojo kvietimo teikti paraiškas pagal Įstatymu Nr. 9/1998 nustatytą schemą, Sardinijos regionas remdamasis *deliberazione n° 33/6*, galėjo suteikti pagalbą projektams, kurie buvo pradėti vykdyti prieš pateikiant pagalbos paraiškas. Taigi, kalbant apie ginčijamą pagalbą, taikyta schema buvo pakeista, palyginti su patvirtinamajame sprendime patvirtinta schema.

- 178 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad šis pakeitimas negali būti laikomas mažareikšmiu ar nežalingu. Iš tikrųjų, kadangi, kaip matyti iš 1998 m. gairių 4.2 punkto, Komisija, patvirtindama regionui skirtos pagalbos schemą, nuolat nustato sąlygą, kad pagalbos paraiškos būtų būtina pateiktos prieš projektų vykdymą, akivaizdu, kad šios sąlygos panaikinimas galėjo turėti įtakos pagalbos priemonės suderinamumo su bendrąja rinka vertinimui.
- 179 Iš to matyti, kad ginčijama pagalba turėjo būti laikoma nauja pagalba Reglamento Nr. 659/1999 1 straipsnio c punkte pavartota prasme, o ne esama pagalba.
- 180 Antra, ši nauja pagalba turi būti laikoma neteisėta Reglamento Nr. 659/1999 1 straipsnio f punkte pavartota prasme, nes apie patvirtintos schemos pakeitimą, kurio ėmėsi Sardinijos regionas priimdamas *deliberazione n° 33/6*, nebuvo pranešta Komisijai prieš aptariamą pagalbą suteikimą, ir tuo buvo pažeista EB 88 straipsnio 3 dalis.
- 181 Siekiant išsamumo, trečia, iš Reglamento Nr. 659/1999 1 straipsnio g punkto matyti, kad netinkamas pagalbos taikymas reiškia, kad jos gavėjas naudoja pagalbą pažeisdamas sprendimą, kuriuo ji buvo patvirtinta. Tačiau nagrinėjamu atveju patvirtinamojo sprendimo pažeidimas priskirtinas ne pagalbos gavėjams, o Sardinijos regionui. Todėl ginčijama pagalba negali būti laikoma netinkamai taikyta.
- 182 Todėl reikia atmesti ieškinių pagrindą, susijusį su tuo, kad Komisija klaidingai pripažino pagalbą neteisėta, o ne netinkamai taikyta.

Dėl ieškinių pagrindo, susijusio su 1998 m. gairių netaikymu

- 183 Sardinijos Regionas ir *SF Turistico Immobiliare* nurodo keletą kaltinimų, iš esmės susijusių su 1998 m. gairių ar bent jų 4.2 punkto netaikymu.

Dėl 1998 m. gairių taikymo ratione temporis

- 184 Sardinijos regionas ir *SF Turistico Immobiliare* tvirtina, kad Įstatyme Nr. 9/1998 nebuvo galima atsižvelgti į 1998 m. gaires, nes jis buvo priimtas kitą dieną po jų paskelbimo, ir bet kuriuo atveju pačiose gairėse buvo numatyta, kad jos visiškai įsigalios tik nuo 2000 m. sausio 1 dienos.

- 185 Komisija nepateikė aiškios nuomonės apie šiuos argumentus.

- 186 Pirma, reikia pažymėti, kad nuostata, dėl kurios ginčijama schema yra neteisėta ir nesuderinama su bendrąja rinka, yra ne Įstatyme Nr. 9/1998, kuriame nieko nekalbama apie *ratione temporis* tarp pagalbos paraiškos pateikimo ir darbų pradžios, o *deliberazione n° 33/6*, kuriuo leidžiama atsižvelgti į tam tikrus iki paraiškos pateikimo pradėtus vykdyti projektus (žr. šio sprendimo 10 punktą). *Deliberazione n° 33/6* buvo priimtas 2000 m. liepos 27 d., taigi aiškiai po visiško 1998 m. gairių įsigaliojimo 2000 m. sausio 1 dieną.

187 Antra, 1998 m. gairių 6.1 punkte nurodyta:

„Komisija turi įvertinti regioninės pagalbos suderinamumą su bendrąja rinka remdamasi šiomis gairėmis, kai tik bus galima jas taikyti. Tačiau pagalbos siūlymai, apie kuriuos pranešama dar nesupažindinus valstybių narių su šiomis gairėmis ir Komisijai dėl jų dar nepriėmus galutinio sprendimo, turi būti vertinami remiantis pranešimo metu galiojančiais kriterijais.“

188 Kaip konstatuota šio sprendimo 177–180 punktuose, ginčijamos schemos neapėmė patvirtinamasis sprendimas, taigi todėl Italijos valdžios institucijos apie ją nepranešė, bet pradėjo įgyvendinti neteisėtai. Todėl, remiantis šio sprendimo 187 punkte nurodyta nuostata, šios schemos suderinamumas su bendrąja rinka turėjo būti vertinamas remiantis 1998 m. gairėmis.

Dėl argumento apie nuostatas, susijusias su ankstesne schema

189 Sardinijos regionas ir *SF Turistico Immobiliare* nurodo, kad Įstatymu Nr. 9/1998 buvo tęsiama ankstesnės Komisijos patvirtintos pagalbos schemos koncepcija, pagal kurią pagalbos suteikimas nepriklausė nuo to, ar jau buvo pradėta investuoti, ar dar ne. Dėl netikėto Bendrijos nuostatų pasikeitimo paskelbus 1998 m. gaires, pirmam pasiūlymui teikti paraiškas *deliberazione n° 33/6* nepanaikino galimybės remti ir tuos

projektus, kurie buvo pradėti vykdyti nuo Įstatymo Nr. 9/1998 įsigaliojimo iki paraiškų pateikimo.

¹⁹⁰ Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad pagalbos schemas suderinamumas su bendrąja rinka turi būti vertinamas tik pagal jai būdingus požymius, atsižvelgiant į vertinimo metu Komisijos vykdomą politiką. Tačiau pagalbos schemas suderinamumo su bendrąja rinka vertinimui negali daryti įtakos aplinkybė, kuria buvo remiamasi vertinant kitas schemas, dėl kurių Komisija sutiko su tam tikromis sąlygomis. Iš tikrųjų, jei būtų kitaip, Komisija negalėtų keisti kriterijų, kuriais remdamasi ji vertina valstybės pagalbą, o tai yra jos teisė, kurią ji privalo turėti, kad galėtų reaguoti į valstybių narių praktikos suteikiant valstybės pagalbą pasikeitimą ir bendrosios rinkos vystymąsi.

¹⁹¹ Todėl reikia atmesti šį argumentą.

Dėl argumento, susijusio su nacionalinės teisės aktų kontekstu

¹⁹² Sardinijos regionas tvirtina, kad Įstatymas Nr. 9/1998 iš pradžių buvo įgyvendinamas Dekretu Nr. 285/1999, kuriame buvo numatyta „langelio“ sistema. Tik dėl „pernelyg didelio rūpestingumo“ jis vėliau nusprendė *deliberazione no 33/4* ir *deliberazione n° 33/6* įtvirtinti kvietimo teikti paraiškas procedūrą tam, kad laikytųsi 1998 m. gairių, priimtų tuo metu. Sardinijos regionas nurodo, kad norėdamas prisitaikyti prie gairių, nors tai ir nebuvo būtina, jis buvo priverstas numatyti nuostatą, pagal kurią prieš pirmąją kvietimo teikti paraiškas procedūrą pateiktos paraiškos galėjo būti priimtos, siekiant užtikrinti paraiškas pagal Dekrete Nr. 285/1999 numatytą procedūrą pateikusią

suireresuotųjų asmenų teisėtus lūkesčius. Todėl Sardinijos regionas tvirtina, kad tai buvo paprasčiausias iki kvietimo teikti paraiškas procedūros nustatymo pateiktų paraiškų „aktualizavimas“.

193 Komisija ginčija šį argumentą.

194 Reikia konstatuoti, kad Sardinijos regiono tvirtinimai tam tikrais atžvilgiais yra klaidingi.

195 Pirma, Dekreto Nr. 285/1999 2 straipsnio „Benefici della legge“ (Įstatymo (Nr. 9/1998) nauda) penktoje pastraipoje numatyta:

„Šiame straipsnyje nurodyta pagalba investicijoms suteikiama remiantis kas pusę metų organizuojamu kvietimo metodu, paraiškoms pateikti suteikiant 60 dienų nuo kvietimo paskelbimo ir atitinkamo reikalavimus atitinkančių iniciatyvų sąrašo sudarymo pagal 9 straipsnį.“

196 Iš šios nuostatos matyti, kad, priešingai nei tvirtina Sardinijos regionas, Dekretu Nr. 285/1999 nebuvo nustatyta langelio sistema, atvirkščiai, jame buvo numatyta, kad pagalba suteikiama „remiantis kas pusę metų organizuojamu kvietimo metodu“.

197 Antra, iš Sardinijos regiono Komisijai 2003 m. balandžio 22 d. atsiųsto laiško 3.3 punkto matyti, kad pagal Dekrete Nr. 285/1999 numatytą procedūrą pagalbos paraiškas buvo pateikusios dešimt įmonių. Nors panaikinus šį dekretą ir jį pakeitus *deliberazione n° 33/4* šios įmonės turėjo iš naujo pateikti naujas paraiškas pagal *deliberazione*

n° 33/4 numatytus formos reikalavimus, Sardinijos regionas minėtame laiške tvirtino, kad šioms 10 įmonių suteikta pagalba atitiko paraiškos pateikimo prieš darbų pradžią kriterijų.

¹⁹⁸ Iš ginčijamo sprendimo matyti, kad Komisija pritarė šiai nuomonei. Iš tikrųjų ginčijamo sprendimo 1 straipsnyje nesuderinama su bendrąja rinka pripažįstama pagal Įstatymą Nr. 9/1998 suteikta pagalba, jei pagalbos gavėjas pagalbos paraiškos pagal šią schemą nepateikė prieš pradėdamas vykdyti darbus, susijusius su pradinių investicijų projektu. Kadangi šiame straipsnyje nekalbama apie formalumus, kuriuos turi atitikti paraiškos, reikia konstatuoti, kad ginčijamas sprendimas susijęs ne su pagalba, suteikta aptariamų 10 įmonių atliktiems investicijų projektams, o pagalba, suteikta projektams, kurių vykdymas buvo pradėtas prieš pateikiant paraišką pagal Įstatyme Nr. 9/1998 numatytą schemą.

¹⁹⁹ Priešingai nei tvirtina Sardinijos regionas, nuostatos, esančios *deliberazione n° 33/6*, visiškai nebuvo būtinos norint apsaugoti pagal Dekrete Nr. 285/1999 numatytą procedūrą paraiškas pateikusių įmonių teisėtus lūkesčius.

²⁰⁰ Trečia, nors Dekreto Nr. 285/1999 4 ir 5 straipsniuose buvo atitinkamai numatyta, kad pagalba gali būti skiriama „po pagalbos paraiškos“ atliktiniems darbams finansuoti ir kad „reikalavimus atitinka pirmiau nurodytos išlaidos, jei jos patirtos po paraiškos pateikimo“, minėto dekreto 17 straipsnio „Pereinamosios nuostatos“ antroje pastraipoje buvo numatyta, kad, „pirmą kartą taikant šias (Įstatymo Nr. 9/1998 įgyvendinimo) nuostatas, <...> reikalavimus atitinka po 1998 m. balandžio 5 d. (Įstatymo (Nr. 9/1998) įsigaliojimo data) pradėtų ar užbaigtų darbų išlaidos“.

- 201 Iš to matyti, kad nuostata, pagal kurią pagalba galėjo būti skiriama projektams, kurių vykdymas buvo pradėtas prieš pagalbos paraiškos pateikimą, buvo nustatyta ne, kaip tvirtina Sardinijos regionas, *deliberazione no 33/4* ir *deliberazione n° 33/6*, pakeičiant Dekretą Nr. 285/1999, bet pačiame minėtame dekrete, kuriame pirmą kartą buvo įtvirtintos Įstatymą Nr. 9/1998 įgyvendinančios nuostatos. Taigi, priešingai nei teigia Sardinijos regionas, minėtos nuostatos nustatymas nebuvo pagrįstas procedūrų pakeitimais dėl Dekreto Nr. 285/1999 pakeitimo *deliberazione n° 33/4*.
- 202 Todėl reikia atmesti Sardinijos regiono argumentą kaip neatitinkantį faktinių aplinkybių.

Dėl prieštaravimo dėl 1998 m. gairių 4.2 punkto teisėtumo

- 203 *SF Turistico Immobiliare*, remdamasi EB 241 straipsniu, nurodo, kad 1998 m. gairių 4.2 punktas neteisėtas, nes jis neleidžia ar yra aiškinamas taip, kad neleidžia vertinti pagalbos, suteiktos projektų, kurie buvo pradėti įgyvendinti prieš pateikiant pagalbos paraišką, finansavimui, suderinamumo su bendrąja rinka. Iš tikrųjų tokiomis aplinkybėmis minėtas 4.2 punktas prieštarauja Bendrijos politikos valstybės pagalbos srityje *ratio legis*.
- 204 *SF Turistico Immobiliare* šiuo klausimu pažymi, kad projektuose, kuriems prašoma valstybės pagalbos, dažnai numatomi struktūriniai ir infrastruktūriniai pakeitimai, skatinami pagal tą pačią pagalbos schemą, ir jie, sudarydami koordinuojamą darbų kompleksą, kurie yra vienas su kitu susiję, išlaiko tam tikrą funkcinę autonomiją. Todėl nagrinėjamu atveju pagal ginčijamą schemą buvo pateikta viena bendra paraiška

dėl apdailos, išplėtimo, modernizavimo ar naujos atskirų įrengimo ir pastatų statybos projektų, kurie, nors ir nurodyti vienoje finansavimo paraiškoje, galėjo būti vykdomi atskirai. Tačiau griežtas 1998 m. gairių 4.2 punkto taikymas dėl mažos numatytų darbų dalies, sudarančios apie 5 % visų darbų, atlikimo lemtų visos pagalbos neleistinumą, nors kitos numatytų darbų dalys ir būtų pradėtos vykdyti jau po pagalbos paraiškos pateikimo.

205 Komisija neigia šiuos argumentus.

— Dėl prieštaravimo dėl teisėtumo priimtinum

206 Pirmiausia reikia priminti, kad iš nusistovėjusios teismų praktikos matyti, jog EB 241 straipsnis yra bendrojo principo, užtikrinančio kiekvienos proceso šalies, siekiančios panaikinti sprendimą, kuris yra tiesiogiai ir konkrečiai su ja susijęs, teisę ginčyti institucijų ankstesnių aktų, kurie, nors ir nėra reglamento formos, yra skundžiamo sprendimo teisinis pagrindas, galiojimą, jei ši šalis pagal EB 230 straipsnį neturėjo teisės pareikšti tiesioginio ieškinio dėl šių aktų, kurių teisinės pasekmes ji tokiu būdu patiria negalėdama reikalauti jų panaikinimo, išraiška (1979 m. kovo 6 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Simmenthal prieš Komisiją*, 92/78, Rink. p. 777, 39 ir 40 punktai ir 2002 m. kovo 20 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją*, T-23/99, Rink. p. II-1705, 272 punktas)

207 Kadangi EB 241 straipsnio tikslas nėra leisti vienai šaliai ginčyti kokio nors bendrojo pobūdžio akto taikymą, kai tai yra naudinga kokiam nors ieškiniui, bendro pobūdžio aktas, kurio teisėtumas ginčijamas, turi būti tiesiogiai ar netiesiogiai taikytinas byloje,

kurioje nagrinėjamas ieškinys, ir turi būti tiesioginis teisinis ryšys tarp skundžiamo individualaus sprendimo bei atitinkamo bendro pobūdžio akto (1965 m. kovo 31 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Macchiorlati Dalmas prieš Haute Autorité*, 21/64, Rink. p. 227, 245 punktas ir 1966 m. liepos 13 d. Sprendimo *Italija prieš Tarybą ir Komisiją*, 32/65, Rink. p. 563, 594 punktas; 1993 m. spalio 26 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Reinarz prieš Komisiją*, T-6/92 ir T-52/92, Rink. p. II-1047, 57 punktas; 206 punkte minėto Sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 273 punktas ir 2005 m. lapkričio 29 d. Sprendimo *Heubach prieš Komisiją*, T-64/02, Rink. p. II-5137, 35 punktas).

- 208 Kalbant apie 1998 m. gaires, reikia pažymėti, kad iš jų įžanginės dalies matyti, jog jos bendrai ir abstrakčiai nustato kriterijus, kuriuos Komisija taiko vertindama regioninės pagalbos suderinamumą su bendrąja rinka pagal EB 87 straipsnio 3 dalies a ir c punktus, ir taip užtikrina tokią pagalbą teikiančių valstybių narių teisinį saugumą. Konkrečiai kalbant, 1998 m. gairių 4.2 punkte nustatytas kriterijus taikomas visai šiose gairėse numatomi pagalbai, neatsižvelgiant į jos tikslą, formą ar dydį.
- 209 Ginčijamame sprendime Komisija aiškiai rėmėsi 1998 m. gairių 4.2 punktu vertindama ginčijamos pagalbos suderinamumą su bendrąja rinka. Iš to matyti, kad nors 1998 m. gairių 4.2 punktas nėra ginčijamo sprendimo, kuris grindžiamas EB 88 straipsnio 2 dalimi ir Europos ekonominės erdvės (EEE) susitarimo 62 straipsnio 1 dalies a punktu, teisinis pagrindas, ši sąlyga bendrai ir abstrakčiai nulėmė būdą, kuriuo Komisija vertino aptariamą pagalbą su bendrąja rinka.
- 210 Todėl nagrinėjamu atveju yra tiesioginis ryšys tarp ginčijamo sprendimo ir bendrojo pobūdžio akto, t. y. 1998 m. gairių. Kadangi *SF Turistico Immobiliare* negalėjo reikalauti gairių kaip bendro pobūdžio akto panaikinimo, gali būti pateiktas prieštaravimas

dėl jų teisėtumo (šiuo klausimu ir pagal analogiją žr. 206 punkte minėtą Sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 272–276 punktus).

211 Todėl prieštaravimas dėl 1998 m. gairių teisėtumo yra priimtinas.

— Dėl esmės

212 1998 m. gairių 4.2 punkte pasakyta, jog „pagalbos schemose turi būti numatyta, kad prašymas suteikti pagalbą turi būti pateiktas iki projektų įgyvendinimo pradžios“. Ieškovė prieštaravimui dėl teisėtumo pagrįsti nurodytais argumentais iš esmės tvirtina, kad pagal Komisijos pasirinktą šios nuostatos aiškinimą, jog nagrinėjama pagalbos schema neturi skatinamojo poveikio, nes ja leidžiama suteikti pagalbą finansuoti darbus, pradėtus prieš pateikiant pagalbos prašymą, nepakankamai įvertinamos bylos aplinkybės ir, be to, toks aiškinimas prieštarauja Bendrijos politikos valstybės pagalbos srityje logikai.

213 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad Teismas jau yra nusprendęs, jog 1998 m. gairių 4.2 punkte kalbama apie su laiku susijusią aplinkybę ir kad taip daroma nuoroda į tyrimą *ratione temporis*, kuris visiškai tinkamas skatinamajam poveikiui vertinti. Vertinimas turi būti atliekamas atsižvelgiant į atitinkamos įmonės sprendimą investuoti, kuris žymi šio dinaminio proceso, kurį būtina sudaro investicijos į bendrovę, pradžią (2009 m. sausio 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Kronoply prieš Komisiją*, T-162/06, Rink. p. II-1, 80 punktas). Be to, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad išvada, jog nėra būtina gauti pagalbą, gali būti daroma dėl to, kad suinteresuotoji

įmonė jau pradėjo ar net baigė vykdyti darbus pagal projektą, kuriam buvo skirta pagalba, iki paraiškos pagalbai gauti pateikimo kompetentingoms valdžios institucijoms, o tai pašalina galimybę, kad atitinkama pagalba gali turėti skatinamąją reikšmę (2008 m. balandžio 15 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Nuova Agricast*, C-390/06, Rink. p. I-2577, 69 punktas).

214 Neatsižvelgiant į tai, kas pasakyta, reikia konstatuoti, kad reikalavimas pateikti paraišką prieš vykdant projektą yra tinkamas.

215 Iš tikrųjų 1998 m. gairių 4.2 punkte numatyto kriterijaus taikymas skirtas išsiaiškinti, ar pagalbos priemonė turi skatinamąjį pobūdį tuo atveju, kai neįmanoma atlikti išsamaus visų būsimų pagalbos gavėjų sprendimų investuoti ekonominių aspektų. Šiuo klausimu iš 1998 m. gairių 2 punkto antros ir ketvirtos pastraipų matyti, kad Komisija regioninę pagalbą iš principo patvirtina tik kaip pagalbos schemą, nes ji mano, kad individuali *ad hoc* pagalba neatitinka sąlygos, pagal kurią turi būti užtikrinta pusiausvyra tarp dėl pagalbos atsiradusio konkurencijos iškraipymo ir pagalbos naudos mažiau išsivysčiusių regionų plėtrai. Tačiau nagrinėjant pagalbos schemas, apie kurią buvo pranešta, suderinamumą su bendrąja rinka, ypatingos atskiriems potencialiems pagalbos gavėjams ir konkrečioms projektams, kuriems vykdyti šie gali prašyti subsidijų, būdingos aplinkybės yra nežinomos Komisijai. Todėl ši institucija, vertindama pagalbos schemas suderinamumą su bendrąja rinka, turi remtis kriterijais, nepriklausomais nuo atskiriems būsimiems pagalbos gavėjams būdingų ypatingų aplinkybių arba vienodais visiems gavėjams. Reikalavimas, kad pagalbos paraiška būtų pateikta iki subsidijuojamo projekto vykdymo, leidžia užtikrinti, kad atitinkama įmonė aiškiai išreikštų savo norą pasinaudoti atitinkama pagalbos schema prieš pradėdama vykdyti minėtą projektą. Taigi tai leidžia išvengti *ex post* paraiškų dėl projektų, kurie buvo pradėti vykdyti nepaisant pagalbos schemas. Atsižvelgiant į šiuos argumentus, paprasčiausia išvada, kad pagalbos paraiška buvo pateikta prieš pradėdant vykdyti

investicijų projektą, yra paprastas ir tinkamas kriterijus, leidžiantis Komisijai prežiuruoti skatinamojo poveikio buvimą.

- ²¹⁶ Be to, dėl ypatingų *SF Turistico Immobiliare* investicijų projekto aplinkybių, kuriomis ji remiasi siekdama įrodyti, kad 1998 m. gairių 4.2 punkto taikymas lemia nepriimtinas pasekmes, reikia priminti šio sprendimo 91 ir 92 punktuose pateiktas išvadas ir nurodytą teismų praktiką, pagal kurias vertinama pagalbos schemą Komisija gali nagrinėti tik bendrus ir abstrakčius aptariamąsias schemas požymius ir neprivalo nagrinėti ypatingos atskirų pagalbos gavėjų situacijos.
- ²¹⁷ Todėl reikia atmesti prieštaravimą dėl 1998 m. gairių teisėtumo.

Dėl ieškinių pagrindo, susijusio su akivaizdžia vertinimo klaida kalbant apie skatinamojo poveikio buvimą

- ²¹⁸ Sardinijos regionas, į bylą įstojusios šalys, *SF Turistico Immobiliare*, *Timsas* ir *Grand Hotel Abi d'Oru* tvirtina, kad Komisija tinkamai neįvertino ginčijamos schemas skatinamojo poveikio atsižvelgiant į nacionalinės rinkos požymius ir į ūkio subjektų subjektyvius įsitikinimus dėl paramos mechanizmo veikimo.
- ²¹⁹ Šiuo klausimu jie nurodo keletą argumentų, susijusių su 1998 m. gairių netaikymu, nuostatomis dėl ankstesnės pagalbos schemas, nacionalinės teisės kontekstu, įmonių

turėtai įsitikinimais, Įstatymo Nr. 9/1998 priėmimu, galimybė pasinaudoti jame numatyta pagalba ir ypatinga ginčijamos pagalbos gavėjų situacija ar elgesiu.

Dėl argumentų, susijusių su ginčijamos pagalbos gavėjų ypatinga situacija ar elgesiu

- 220 Sardinijos regionas, palaikomas į bylą įstojusių šalių, tvirtina, jog iš su pagalbos gavėjų investicijomis susijusių aplinkybių matyti, kad Įstatymas Nr. 9/1998 vaidino skatinamąjį vaidmenį, net jei juo nustatyta pagalbos schema neturėjo galutinės išraiškos. Būtinumo sąlygos pažeidimas yra tik tariamas, nes visi gavėjai pateikė pagalbos paraiškas po Įstatymo Nr. 9/1998, apie kurį buvo pranešta Komisijai ir kurį ši institucija patvirtino, įsigaliojimo. Be to, daugelis pagalbos gavėjų savanoriškai pasirinko ginčijamą pagalbos schemą atsisakydami kitų alternatyvių priemonių, kuriomis jie tikrai galėjo pasinaudoti ir beveik visi turėjo paimti paskolas iš bankų, kurių sąlygos be numatytos pagalbos nesiderintų su atitinkamos įmonės valdymu.
- 221 Sardinijos regionas mano, kad Komisija negalėjo iš to, jog pagalbos paraiška nebuvo pateikta prieš darbų pradžią, padaryti išvados, kad jos gavėjai būtų atlikę investicijas nepriklausomai nuo pagalbos, nei atmesti skatinamąjį pobūdį *a posteriori* vertinimu, grindžiamu iš dalies pakeistais teisės aktais.
- 222 Į bylą įstojusios šalys priduria, kad bet kuriuo atveju būtinumo ar skatinamojo pobūdžio nebuvimas tuo atveju, kai darbai pradėti prieš pateikiant pagalbos paraišką, yra tik prezumpcija, kurią galima nuginčyti, jeigu pagalbos gavėjai ar nacionalinės

valdžios institucijos pateikia Komisijai įrodymų, patvirtinančių, kad skatinimo ir būtinumo kriterijai yra tenkinami. Taigi nagrinėjamu atveju Komisija turėjo tai išsiaiškinti, o ne prisidengti formaliu paraiškos pateikimo prieš darbų pradžią kriterijumi.

²²³ *SF Turistico Immobiliare* priekaištauja Komisijai dėl to, kad ji atmetė skatinamojo poveikio kriterijų ne tik kalbėdama apie darbus, pradėtus prieš pateikiant pagalbos paraišką, tačiau ir apie didesnius ir funkcinio požiūriu nepriklausomus projektus, dėl kurių pagalbos paraiškos buvo pateiktos prieš darbų pradžią, nors pagalbos pripažinimą neteisėta reikėjo taikyti tik prieš pagalbos paraiškos pateikimą atliktiems darbams. Iš tikrųjų, jei Komisija norėjo būti tikra dėl visiškos skatinamojo pobūdžio apsaugos, ji galėjo priimti tik sąlyginį sprendimą, patikslindama, kad pagalba yra suderinama su bendrąja rinka, tačiau išlaidas, turėtas iki pagalbos paraiškos, padengia įmonės. Tai jai būtų leidę „išgryninti“ pagalbą nuo netinkamo Įstatymo Nr. 9/1998 taikymo Sardinijos regionui priimant *deliberazione n° 33/6*.

²²⁴ *Timsas* ir *Grand Hotel Abi d'Oru* tvirtina, kad dėl pagalbos skatinamojo poveikio Komisija tik nurodė, jog neįmanoma vienos schemos skatinamojo poveikio perkelti kitai schemai. Tačiau jie primena pateiktą paraišką pagal ginčijamą schemą tik dėl to, kad pasibaigė finansiniai išteklių pagal ankstesnes, į ginčijamą schemą panašias pagalbos schemas, pagal kurias jie buvo pateiktę paraiškas dėl tų pačių projektų. Todėl netiesa, kad jie pradėjo darbus prieš pateikdami pagalbos paraišką, taigi skatinamojo poveikio buvimas ir išlikimas nekelia jokių abejonių.

²²⁵ Komisija neigia ieškovų argumentus.

- 226 Pirma, reikia priminti šio sprendimo 213–215 punktuose pateiktas išvadas, kad kriterijus dėl pagalbos paraiškų pateikimo prieš pradėdant įgyvendinti projektus yra tinkamas vertinant pagalbos schemos skatinamąjį poveikį. Todėl analizuojant šį pagrindą daugiau nebereikia aiškintis dėl šio kriterijaus tinkamumo, o tik išnagrinėti, ar ieškovai šiose bylose įrodė aplinkybes, galinčias užtikrinti ginčijamos schemos skatinamąjį poveikį net ir pagalbos paraišką pateikus prieš atitinkamo projekto įgyvendinimo pradžią.
- 227 Antra, dar kartą reikia priminti, kad ginčijamame sprendime buvo aptariama pagalbos schema, nustatyta *deliberazione n° 33/6*, o ne individuali pagalba, kurią gavo ieškovai pasinaudodami šia schema, ir kad todėl Komisija neprivalėjo vertinti ypatingų individualių gavėjų aplinkybių, nes ši pareiga tenka Italijos valdžios institucijoms susigražinant pagalbą iš kiekvieno gavėjo (žr. šio sprendimo 91 ir 92 punktus). Todėl, nagrinėjant šį ieškinių pagrindą, argumentą dėl ypatingos gavėjų situacijos ar elgesio reikia atmesti kaip nereikšmingą.
- 228 Todėl nereikia nagrinėti šio sprendimo 220–224 punktuose nurodytų argumentų ir reikia ištirti tik argumentus, bendrai susijusius su ginčijama sistema.

Dėl argumento, kad paprasčiausias Įstatymo Nr. 9/1998 įsigaliojimas suteikė įmonėms garantiją dėl galimybės pasinaudoti pagalba

- 229 Į bylą įstojusios šalys tvirtina, kad 1998 m. balandžio 5 d. įsigaliojant Įstatymui Nr. 9/1998 jame jau detalai buvo numatyti tiek objektyvūs kriterijai, kuriuos turėjo

atitikti pagalbos gavėjai ir projektai, kuriems pagalba galėtų būti skirta, tiek sumos, skirtinos pagal aptariamą pagalbos schemą. Iš tikrųjų *deliberazione no 33/4* ir *deliberazione n 33/6* tik primenamas Įstatymo Nr. 9/1998 3 straipsnis, nekeičiant ir nepatikslinant kriterijų, kuriuos turėtų atitikti pagalba, kad būtų patvirtinta. Taigi akivaizdu, kad įmonė, kuri atitiko šiuos kriterijus, teisėtai galėjo tikėtis gauti šią pagalbą ir jaustis skatinama pradėti vykdyti darbus.

230 Komisija atmeta į bylą įstojusią šalių argumentus.

231 Pirmiausia reikia pažymėti, kad šio argumento teisinė apimtis turi būti skiriama nuo argumentų, susijusių su pagalbos gavėjų teisėtų lūkesčių apsauga, nagrinėtų šio sprendimo 268 ir kituose punktuose, teisinės apimties, nors faktinės aplinkybės, į kurias reikia atsižvelgti nagrinėjant visus šiuos argumentus, yra iš esmės tapačios. Iš tikrųjų klausimas dėl ginčijamos pagalbos skatinamojo pobūdžio susijęs su jos suderinamumu su bendrąja rinka nagrinėjimu, o klausimas dėl pagalbos gavėjų tariamų teisėtų lūkesčių susijęs su ginčijamame sprendime esančio nurodymo susigrąžinti pagalbą teisėtumo nagrinėjimu. Vis dėlto abiem atvejais reikia įvertinti, kaip pats Įstatymo Nr. 9/1998 priėmimas galėjo su aptariama schema susijusioms įmonėms suteikti garantiją, kad jos gaus minėtame įstatyme numatytą pagalbą.

232 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagalbos priemonės ar pagalbos schemos suderinamumo su bendrąja rinka vertinimas priklauso išimtinai Komisijos, veikiančios kontroliuojant Sąjungos teismui, kompetencijai (1977 m. kovo 22 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Steinike & Weinlig*, 78/76, Rink. p. 595, 9 punktą; 1991 m. lapkričio 21 d. Sprendimo *Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires ir Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon*, C-354/90, Rink. p. I-5505, 14 punktą ir 2007 m. liepos 18 d. Sprendimo *Lucchini*, C-119/05, Rink. p. I-6199, 52 punktą). Todėl nesant Komisijos sprendimo dėl pagalbos, apie kurią

buvo pranešta, suderinamumo, tai, kad nacionalinės valdžios institucijos priėmė teisės nuostatas, numatančias pagalbos schemas nustatymą, negali suteikti galimiems šios pagalbos gavėjams tikrumo dėl minėtose nuostatose numatytos pagalbos gavimo (šiuo klausimu žr. 1990 m. rugsėjo 20 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Komisija prieš Vokietiją*, C-5/89, Rink. p. I-3437, 14 punktą ir 1997 m. sausio 14 d. Sprendimo *Ispanija prieš Komisiją*, C-169/95, Rink. p. I-135, 51 punktą).

- 233 Todėl nagrinėjamu atveju aplinkybė, kad Sardinijos regionas priėmė Įstatymą Nr. 9/1998, negalėjo įmonei, atitinkančiai šiame įstatyme numatytus kriterijus, suteikti tikrumą, kad jai pagal minėtame įstatyme numatytą schemą bus suteikta pagalba. Konkrečiai kalbant, buvo galimybė, kad atlikusi tyrimą Komisija aptariamą schemą pripažins nesuderinama su bendrąja rinka ar paprašys pakeisti subsidijuojamų įmonių ar projektų atrankos kriterijus.
- 234 Be to, 1998 m. lapkričio 12 d. Komisijai priėmus patvirtinamąjį sprendimą bet kuriuo atveju buvo panaikinta bet kokia galimų pagalbos gavėjų viltis dėl prieš pagalbos paraišką pradėtų projektų finansavimo, nes šiame sprendime aiškiai buvo nurodyta, kaip konstatuota šio sprendimo 168 punkte, kad pagalba pagal Įstatymu Nr. 9/1998 nustatytą schemą tokiems projektams neteikiama.
- 235 Be to, reikia pažymėti, jog į bylą įstojusių šalių tvirtinimas, kad Įstatyme Nr. 9/1998, be kita ko, jau buvo detalčiai numatyti objektyvūs kriterijai, kuriuos turėjo atitikti projektai, kuriems pagalba galėtų būti skirta, neatitinka realybės. Iš tikrųjų, nors Įstatyme Nr. 9/1998 nebuvo nuostatų dėl santykio laiko atžvilgiu tarp pagalbos paraiškos pateikimo ir darbų pradžios, Dekrete Nr. 285/1999 aiškiai ir išimtinai buvo nurodyta sąlyga, pagal kurią pirmą kartą taikant schemą priimtini buvo projektai, pradėti nuo

Įstatymo Nr. 9/1998 įsigaliojimo, vadinasi, prieš pagalbos paraiškos pateikimą, kaip tai buvo konstatuota šio sprendimo 200 ir 201 punktuose. Iš to matyti, kad šių projektų priimtumas tikrai neišplaukė iš minėtame įstatyme numatytos schemos.

236 Taigi reikia atmesti į bylą įstojusių šalių argumentą.

237 Todėl ir atsižvelgiant, be kita ko, į jau šio sprendimo 184–216 punktuose išdėstytus vertinimus dėl argumentų, susijusių su 1998 m. gairių netaikymu, ankstesne pagalbos schema ir nacionalinės teisės kontekstu, turi būti atmestas visas ieškinių pagrindas, susijęs su akivaizdžia vertinimo klaida kalbant apie ginčijamos schemos skatinamąjį poveikį.

Dėl ieškinių pagrindo, susijusio su EB 87 straipsnio 3 dalies pažeidimu

238 Į bylą įstojusios šalys ir *SF Turistico Immobiliare* tvirtina, kad ginčijamu sprendimu pažeidžiama EB 87 straipsnio 3 dalis, kiek jame ginčijama schema pripažįstama nesuderinama su bendrąja rinka.

239 Šiuo klausimu į bylą įstojusios šalys tvirtina, kad Įstatymu Nr. 9/1998, kaip ir jo taikymo reglamentu, pagal ankstesnę Komisijos patvirtintą schemą numatytos lengvatos buvo išplėtos ir turizmo bei viešbučių sektoriui remiantis EB 87 straipsnio 3 dalies a punkte numatyta išimtimi. Todėl pripažindama šią pagalbos schemą nesuderinama su bendrąja rinka, kalbant apie turizmo ir viešbučių sektorių, Komisija pažeidė minėtą Sutarties nuostatą.

240 *SF Turistico Immobiliare* tvirtina, kad Komisija sukeitė įrodinėjimo pareigą ginčijamo sprendimo 70 konstatuojamojoje dalyje nuspręsdama, jog Italijos valdžios institucijos nepateikė jokių argumentų, kurie patvirtintų, kad aptariama pagalba gali būti suderinama su bendrąja rinka remiantis kitomis nei EB 87 straipsnio 3 dalies a punktas nuostatomis, nors jai pačiai reikėjo įvertinti, kokia buvo su bendrąja rinka suderinama suma. Visų pirma Komisija neapskaičiavo sumų, faktiškai susijusių su laikotarpiu iki pagalbos paraiškos pateikimo, kad galėtų įvertinti poveikį „apimčiai“, kiek šios išlaidos gali turėti neigiamos įtakos valstybių narių tarpusavio prekybai. Tačiau pačioje pagalbos paraiškoje galima atskirti paraišką, susijusią su darbais, pradėtais iki paraiškos pateikimo, ir visiškai nepriklausomą paraišką, susijusią su darbais, pradėtais po minėtos pagalbos paraiškos pateikimo.

241 Komisija ginčija šiuos argumentus.

242 Visų pirma reikia atmesti į bylą įstojusią šalių tvirtinimus, kad Įstatymu Nr. 9/1998 buvo tik išplėsta ankstesnė Komisijos patvirtinta schema ir turizmo bei viešbučių sektoriui, t. y. priežastis, dėl kurios šiame įstatyme numatyta schema negalėjo būti pripažinta nesuderinama su bendrąja rinka.

243 Pirma, ginčijamame sprendime konstatuotas nesuderinamumas nebuvo susijęs su Įstatymu Nr. 9/1998 nustatyta schema, apie kurią pranešė Italijos Respublika ir dėl kurios buvo priimtas patvirtinamasis sprendimas. Iš tikrųjų, kaip matyti iš šio sprendimo 87 punkto, Komisija visada manė, kad ši schema yra suderinama su bendrąja rinka. Tačiau šios schemos taikymo išplėtimas ir projektams, kurie buvo pradėti vykdyti prieš pagalbos paraiškos pateikimą, pagrįstas *deliberazione n° 33/6*, buvo pripažintas nesuderinamu su bendrąja rinka.

- 244 Antra, net manant, kad ginčijama schema yra ankstesnės Komisijos schemos išplėtimas ar atnaujinimas, reikia priminti, kad, kaip buvo nurodyta šio sprendimo 190 punkte, pagalbos schemos suderinamumo vertinimui negali daryti įtakos aplinkybė, kuria galėjo būti remiamasi nustatant kitas schemas, dėl kurių Komisija sutiko su tam tikromis sąlygomis.
- 245 Antra, taip pat reikia atmesti *SF Turistico Immobiliare* kaltinimą, kad iš esmės Komisija turi įrodyti, jog ginčijama pagalba buvo nesuderinama su bendrąja rinka, o ne Italijos valdžios institucijos turi įrodyti priešingai.
- 246 Šiuo atžvilgiu pirmiausia reikia priminti, kad, Komisijai nusprendus pradėti formalią tyrimo procedūrą, atitinkama valstybė narė ir aptariamos priemonės gavėjai turi pateikti savo argumentus, siekdami įrodyti, kad aptariama priemonė nėra pagalba ar kad ji yra suderinama su bendrąja rinka, nes šios procedūros tikslas yra būtent užtikrinti, jog Komisija būtų išsamiai informuota apie visas bylos aplinkybes. Nors Komisija turi aiškiai suformuluoti savo abejones dėl pagalbos suderinamumo, kai pradeda formalią tyrimo procedūrą, kad valstybė narė ar kitos suinteresuotosios šalys galėtų kuo geriau atsakyti, vis dėlto pastarosios turi išsklaidyti šias abejones ir įrodyti, jog aptariama priemonė atitinka išimties sąlygas (šiuo klausimu žr. 132 punkte minėto Sprendimo *Ferriere Nord prieš Komisiją* 93 ir 94 punktus ir nurodytą teismų praktiką). Nukrypstant nuo Sutarties taisyklių, ypač siekiant gauti patvirtinimą apie pakeistą ar naują pagalbą, atitinkama valstybė narė, įgyvendindama savo pareigą bendradarbiauti su Komisija, turi pateikti visą reikiamą informaciją, kad ši institucija galėtų patikrinti, ar įvykdytos nukrypti leidžiančios nuostatos sąlygos (šiuo klausimu žr. 1993 m. balandžio 28 d. Teisingumo Teismo sprendimo Italija prieš Komisiją, C-364/90, Rink. p. I-2097, 20 punktą ir 42 punkte minėto Sprendimo *Tribunal Regione autonoma della Sardegna prieš Komisiją* 129 punktą ir 2006 m. balandžio 6 d. Sprendimo *Schmitz-Gotha Fahrzeugwerke prieš Komisiją*, T-17/03, Rink. p. II-1139, 48 punktą).

- 247 Taigi nagrinėjamu atveju Italijos Respublika arba ginčijamos pagalbos gavėjai turėjo įrodyti, kad projektai, kuriems buvo suteikta pagalba, buvo suderinami su bendrąja rinka.
- 248 Be to, kaip matyti iš šio sprendimo 91 punkto, esant pagalbos schemai, Komisija iš principo neprivalo nagrinėti atskirų pagalbos suteikimo atvejų ir gali nagrinėti tik bendrus aptariamąsias schemas požymius, ir neprivalo nagrinėti ypatingos atskirų pagalbos gavėjų situacijos.
- 249 Todėl reikia atmesti šio sprendimo 240 punkte nurodytą *SF Turistico Immobiliare* argumentą.
- 250 Taigi reikia atmesti visą ieškinių pagrindą, susijusį su EB 87 straipsnio 3 dalies pažeidimu.

Dėl ieškinių pagrindo, susijusio su bešališkumo ir konkurencijos apsaugos principų pažeidimu

- 251 Į bylą įstojusios šalys tvirtina, kad Įstatyme Nr. 9/1998 numatyta pagalba buvo suteikta 10 turizmo įmonių, kurios darbus pradėjo prieš paskelbiant įstatymą ir jį įgyvendinančius *deliberazione no 33/4* bei *deliberazione no 33/6*, tačiau pateikus pagalbos paraiškas. Atsižvelgiant į Komisijos nurodytus kriterijus skatinimui apibrėžti, šios įmonės buvo tokioje pat situacijoje, kaip ir į bylą įstojusios šalys. Tačiau Komisija nereikalavo susigrąžinti šioms 10 įmonių išmokėtos pagalbos, o tai reiškia, kad buvo pažeistas bešališkumo principas.

252 Be to, į bylą įstojusios šalys mano, kad aptariamoms 10 įmonių gavo nepagrįstos naudos, palyginti su jomis, nes joms buvo nurodyta grąžinti gautą pagalbą. Iš to matyti, kad buvo pažeista konkurencija tarp turizmo ir viešbučių sektoriaus įmonių.

253 Komisijai aiškiai nepateikė savo nuomonės dėl šio pagrindo pagrįstumo.

254 Pirmiausia reikia pažymėti, kad į bylą įstojusios šalys savo įstojimo į bylą paaiškinimo 54 punkte nurodo 10 įmonių, kurios paminėtos 2003 m. balandžio 14 d. Sardinijos regiono laiško Komisijai 3.3 punkte ir kurios pateikė pagalbos paraiškas pagal vėliau panaikintame Dekrete Nr. 285/1999 numatytą procedūrą. Kaip nurodyta šio sprendimo 198 punkte, iš ginčijamo sprendimo matyti, kad Komisija pritarė Sardinijos Regiono nuomonei, išdėstyta minėtame laiške, pagal kurią vertinant šių 10 įmonių investicijų projektus reikėjo atsižvelgti į pirmos paraiškos datą. Todėl Komisija nusprendė, kad šioms 10 įmonių suteikta pagalba atitiko kriterijų dėl paraiškos pateikimo prieš pradėdamas darbus, ir todėl ši pagalba nebuvo nei neteisėta, nei nesuderinama su bendrąja rinka.

255 Iš to matyti, kad 10 įmonių nebuvo panašioje situacijoje kaip ieškovai ir į bylą įstojusios šalys. Iš tikrųjų pastarosios nepateikė jokios pagalbos paraiškos prieš pradėdamos su jų investicijų projektais susijusius darbus, o aptariamoms 10 įmonių pateikė paraiškas remdamosi vėliau panaikintu taikymo dekretu. Pagal Bendrijos teisę valstybės pagalbos kontrolės srityje klausimas, ar pagalbos paraiška atitinka formos reikalavimus, numatytus nacionalinėse taikymo nuostatose, yra antraeilis. Kaip nurodyta šio sprendimo 215 straipsnyje, reikalavimas, kad atitinkama įmonė aiškiai išreikštų savo norą pasinaudoti atitinkama pagalbos schema iki subsidijuojamo projekto vykdymo,

leidžia išvengti *ex post* paraiškų dėl projektų, kurie buvo pradėti vykdyti nepaisant pagalbos schemas.

- 256 Kadangi 10 į bylą įstojusių šalių nurodytų įmonių ši reikalavimą tenkino, o į bylą įstojusios šalys šio reikalavimo neatitiko, šioje byloje panašios situacijos nebuvo vertinamos skirtingai, ir buvo laikytasi bešališkumo pareigos. Iš to taip pat matyti, kad aptariamoms 10 įmonių negavo nepagrįsto konkurencinio pranašumo, palyginti su bylą įstojusiomis šalimis.
- 257 Todėl reikia atmesti ieškinių pagrindą, susijusį su bešališkumo ir konkurencijos apsaugos principų pažeidimu.

Dėl ieškinių pagrindo, susijusio su teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimu

Dėl Sardinijos regiono teisėtų lūkesčių, susijusių su gairių nebuvimu priimant Įstatymą Nr. 9/1998

- 258 Sardinijos regionas tvirtina, kad Komisija, vertindama aptariamą pagalbos schemas suderinamumą su bendrąja rinka, neatsižvelgė į jo teisėtus lūkesčius. Tačiau tokius lūkesčius Komisija turėjo išnagrinėti *ex officio* pagal Reglamento Nr. 659/1999 14 straipsnį, kuris jai draudžia nurodyti susigrąžinti pagalbą, jei tai gali pažeisti bendrąjį Bendrijos teisės principą.

- 259 Pirma, jis šiuo klausimu pažymi, jog pareiga numatyti, kad pagalbos paraiška būtų pateikta prieš darbų pradžią, tiesiogiai išplaukia iš 1998 m. gairių, tačiau ji nebuvo numatyta pagal ankstesnę regioninės pagalbos schemą. Antra, minėtos gairės buvo paskelbtos Oficialiajame leidinyje vieną dieną prieš priimant Įstatymą Nr. 9/1998. Todėl jis mano, kad objektyviai negalėjo nuo pat pradžių užtikrinti Įstatymo Nr. 9/1998 atitikimo 1998 m. gairėms.
- 260 Komisija ginčija Sardinijos regiono argumentus.
- 261 Pagal nusistovėjusią teismų praktiką teisę remtis teisėtų lūkesčių apsauga turi kiekvienas asmuo, esantis tokioje padėtyje, kurioje institucija paskatino jo pagrįstų lūkesčių atsiradimą. Vis dėlto asmuo, kuris padarė akivaizdų galiojančių teisės aktų pažeidimą, negali remtis teisėtų lūkesčių apsaugos pažeidimu (1991 m. gegužės 16 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Komisija prieš Nyderlandus*, C-96/89, Rink. p. I-2461, 30 punktas ir 2005 m. liepos 14 d. Sprendimo *ThyssenKrupp prieš Komisiją*, C-65/02 P ir C-73/02 P, Rink. p. I-6773, 41 punktas; 2003 m. balandžio 9 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Forum des migrants prieš Komisiją*, T-217/01, Rink. p. II-1563, 76 punktas).
- 262 Nagrinėjamu atveju, kaip konstatuota šio sprendimo 177–180 punktuose, kadangi *deliberazione n° 33/6* numatytos nuostatos neatitinka sąlygos, pagal kurią pagalbos paraiška turi būti pateikta prieš darbų pradžią, Sardinijos regionas nustatė neteisėtą pagalbos schemą, apie kurią nebuvo pranešta Komisijai. Sardinijos regionas pažeidė galiojančius teisės aktus, nes nesilaikė EB 88 straipsnio 3 dalies, kurioje numatyta, kad valstybės narės negali teikti naujos pagalbos, kol Komisija nepriėmė galutinio sprendimo dėl jos suderinamumo su bendrąja rinka.
- 263 Šis pažeidimas yra akivaizdus, nes tiek 1998 m. gairėse, tiek patvirtinamajame sprendime buvo aiškiai nurodyta sąlyga dėl paraiškos pateikimo prieš darbų pradžią.

- 264 Be to, 1998 m. rugsėjo 28 d. laiške Sardinijos regionas užtikrina Komisiją, kad „Įstatyme (Nr. 9/1998) numatyta pagalba galės gauti tik įmonių vėliau įgyvendintini projektai“. Šiuo klausimu reikia priminti, kad pačiame Įstatymo Nr. 9/1998 tekste nebuvo numatyta suteikti pagalbą investicijų projektams, pradėtiems įgyvendinti prieš pateikiant pagalbos paraišką. Taigi nėra svarbu, kad priimant minėtą įstatymą Sardinijos regionas iš tikrųjų negalėjo atsižvelgti į 1998 m. gaires, kurios buvo paskelbtos vieną dieną prieš priimant įstatymą. Tačiau tekstai, kuriuose numatyta galimybė atgaline data pateikti paraiškas dėl jau pradėtų įgyvendinti projektų, t. y. Dekretas Nr. 285/1999 ir *deliberazione n° 33/6*, buvo priimti atitinkamai 1999 m. balandžio 29 d. ir 2000 m. liepos 27 d., taigi, gerokai vėliau, nei buvo paskelbtos 1998 m. gairės ir patvirtinamasis sprendimas.
- 265 Galiausiai iš paties *deliberazione n° 33/6* teksto matyti, kad Sardinijos regionas tikrai žinojo, jog, priimant pagalbos jau pradėtiems įgyvendinti projektams paraišką, pažeidžiama Bendrijos teisė, nes *deliberazione n° 33/6* nurodyta regiono administracijos atsakomybė, „išplaukianti iš oficialaus direktyvų, kuriose, kaip šiuo atveju, yra nuorodų, neatitinkančių ES reikalavimų, paskelbimo“.
- 266 Todėl pagal šio sprendimo 261 punkte nurodytą teismų praktiką Sardinijos regionas negali remtis teisėtų lūkesčių apsaugos principu.
- 267 Taigi reikia atmesti pagrindą, susijusį su šio principo pažeidimu, kiek jis grindžiamas tariamais Sardinijos regiono lūkesčiais.

Dėl pagalbos gavėjų teisėtų lūkesčių, pagrįstų ankstesniu patvirtinamuoju sprendimu ir bylos aplinkybėmis

- 268 Sardinijos regionas, į bylą įstojusios šalys, *SF Turistico Immobiliare*, *Timsas* ir *Grand Hotel Abi d'Oru* tvirtina, kad nagrinėjamos pagalbos gavėjai galėjo remtis teisėtais lūkesčiais dėl gautos pagalbos suderinamumo. Šie lūkesčiai, be kita ko, saugomi Reglamento Nr. 659/1999 14 straipsniu.
- 269 Šios šalys nurodo, kad ginčijamos pagalbos gavėjų lūkesčiai grindžiami patvirtinamuoju sprendimu, aplinkybe, jog jau pačiame Įstatyme Nr. 9/1998 buvo nurodyti visi kriterijai, reikalaujami individualiai pagalbai suteikti, Italijos valdžios institucijų duotomis garantijomis ir 2000 m. liepos 12 d. Komisijos sprendimu iki 2006 m. liepos 12 d. neprieštarauti dėl pagalbos schemos investicijoms Italijos mažiau išsivysčiusiems regionuose (Valstybės pagalba N 715/99 – Italija), apie kurią glaustai buvo pranešta *Oficialajame leidinyje* (OL C 278, p. 26) ir kuris buvo susijęs su pagalbos schema, numatyta 1992 m. gruodžio 19 d. *legge n° 488/92, conversione in legge, con modificazioni, del decreto-legge 22 ottobre 1992, n. 415, concernente rifinanziamento della legge 1 marzo 1986, n. 64, recante disciplina organica dell'intervento straordinario nel Mezzogiorno* (Įstatymas Nr. 488/92, kuriuo konvertuojamas į įstatymą ir iš dalies pakeičiamas 1992 m. spalio 22 d. Dekretas–įstatymas Nr. 415 dėl 1986 m. kovo 1 d. Įstatymo Nr. 64, reglamentuojančio ypatingą įsikišimą į *Mezzogiorno*, sustiprinimo) (1992 m. gruodžio 21 d. GURI Nr. 299, p. 3, ir 1992 m. gruodžio 23 d. klaidų atitaisymas GURI Nr. 301, p. 40), kuriame buvo numatyta, kad reikalavimus atitinka išlaidos, patirtos po kvietimo teikti paraiškas, paskelbto prieš kvietimą, pagal kurį buvo pateikta pagalbos paraiška.
- 270 Jų teisėti lūkesčiai buvo sustiprinti Dekretu Nr. 285/1999 ir *deliberazione n° 33/6*, Sardinijos regiono administracijos tarnybų paaiškinimais dėl pagalbos suderinamumo su bendrąja rinka, aplinkybe, kad Sardinijos regionas paprastai patvirtindavo paraiškas

dėl išlaidų atlyginimo, ir Komisijos darbų lėtumu, nepriimant pagalbos mokėjimą sustabdančių priemonių.

271 *SF Turistico Immobiliare* pažymi, jog šie lūkesčiai negali būti paneigti aplinkybe, kad nei apie Dekretą Nr. 285/1999, nei apie *deliberazione n° 33/6* nebuvo pranešta Komisijai. *SF Turistico Immobiliare* mano, jog reikalavimas, kad pagalbos gavėjai prašytų Sardinijos regiono pateikti neginčijamų įrodymų dėl pranešimo Komisijai apie visas priemones, turinčias reikšmės procedūrai, ar kad po pagalbos suteikimo jie paklaustų Komisijos, ar apie visus vėlesnius ir galimai reikšmingus aktus jai buvo pranešta, yra per didelis.

272 Komisija neigia ieškovų ir į bylą įstojusių šalių argumentus.]

273 Iš teismų praktikos matyti, kad teisė reikalauti teisėtų lūkesčių apsaugos atsiranda, jei įvykdytos trys kumuliacinės sąlygos. Pirmą, Bendrijos administracija suinteresuotajam asmeniui iš leidžiamų ir patikimų šaltinių turi būti suteikusi tikslus, besąlyginius ir tarpusavyje derančius patikinimus. Antra, dėl šių patikinimų pobūdžio šiam asmeniui turi kilti teisėtų lūkesčių. Trečia, šie patikinimai turi atitikti taikytinas taisykles (2005 m. birželio 30 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Branco prieš Komisiją*, T-347/03, Rink. p. II-2555, 102 punktas ir jame nurodyta teismų praktika; 2006 m. vasario 23 d. Sprendimo *Cementbouw Handel & Industrie prieš Komisiją*, T-282/02, Rink. p. II-319, 77 punktas ir 2009 m. birželio 30 d. Sprendimo *CPEM prieš Komisiją*, T-444/07, Rink. p. II-2121, 126 punktas).

274 Tačiau teisėtais lūkesčiais pagalbos teisėtumo atžvilgiu iš principo ir ypatingais atvejais galima remtis, tik jei ši pagalba buvo suteikta laikantis EB 88 straipsnyje numatytos procedūros. Iš tikrųjų paprastai rūpestingas ūkio subjektas turi įsitikinti, jog šios

procedūros buvo laikytasi (232 punkte minėto 1990 m. rugsėjo 20 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Komisija prieš Vokietiją* 14 punktas; 232 punkte minėto 1997 m. sausio 14 d. Sprendimo *Ispanija prieš Komisiją* 51 punktas ir 1997 m. kovo 20 d. Sprendimo *Alcan Deutschland, C-24/95*, Rink. p. I-1591, 25 punktas).

- 276 Nagrinėjamu atveju, kaip nurodyta šio sprendimo 168 ir 180 punktuose, patvirtinamajame sprendime buvo aiškiai pažymėta, kad Komisijos patvirtinimas susijęs tik su pagalba po paraiškos pateikimo pradėtiems įgyvendinti projektams, o ginčijama pagalba, kuri neatitiko šio reikalavimo, buvo suteikta nesilaikant EB 88 straipsnyje numatytos procedūros. Iš to matyti, kad, remiantis šio sprendimo 274 punkte nurodyta teismų praktika, ginčijamos pagalbos gavėjai iš esmės negali remtis teisėtais lūkesčiais dėl minėtos pagalbos teisėtumo.
- 276 Iš tikrųjų teismų praktikoje neatmetama galimybė, kad neteisėtos pagalbos gavėjai per pagalbos grąžinimo procedūrą gali remtis išimtinėmis aplinkybėmis, kurios galėjo pagrįsti jų teisėtus lūkesčius, jog ši pagalba yra teisėta, prieštaraudami jos grąžinimui (232 punkte minėto 1990 m. rugsėjo 20 d. sprendimo *Komisija prieš Vokietiją* 16 punktas; 1998 m. rugsėjo 15 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *BFM ir EFIM prieš Komisiją*, T-126/96 ir T-127/96, Rink. p. II-3437, 69 punktas ir 132 punkte minėto Sprendimo 136 punktas).
- 277 Vis dėlto iš Teisingumo Teismo praktikos (232 punkte minėto 1990 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *Komisija prieš Vokietiją* 13–16 punktai ir 274 punkte minėto Sprendimo *Alcan Deutschland* 24 ir 25 punktai) netiesiogiai išplaukia, be to, Teismas keletą kartų aiškiai yra nusprendęs (1995 m. birželio 8 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Siemens prieš Komisiją*, T-459/93, Rink. p. II-1675, 104 ir 105 punktai; 1998 m. sausio 27 d. Sprendimo *Ladbroke Racing prieš Komisiją*, T-67/94, Rink. p. II-1, 83 punktas ir 132 punkte minėto Sprendimo *Fleuren Compost prieš Komisiją* 137 punktas), kad šie gavėjai gali remtis tokiomis išimtinėmis aplinkybėmis, pagrįstomis reikšmingomis

nacionalinės teisės nuostatomis, tik procese dėl pagalbos grąžinimo nacionaliniuose teismuose, kurie vieninteliai prireikus po to, kai pateikia Teisingumo Teismui prejudicinį klausimą, gali įvertinti tokias aplinkybes.

278 Bet kuriuo atveju nė viena ieškovų ir į bylą įstojusių šalių šiuo klausimu nurodyta aplinkybė negali pagrįsti ginčijamo sprendimo panaikinimo.

279 Pirma, kadangi buvo nurodyta, kad tariami pagalbos gavėjų teisėti lūkesčiai buvo grindžiami patvirtinamuoju sprendimu ir aplinkybe, jog jau pačiame Įstatyme Nr. 9/1998 buvo nurodyti visi kriterijai, reikalaujami individualiai pagalbai suteikti, o šiuos kriterijus atitinkantys potencialūs pagalbos gavėjai galėjo tikėtis gauti pagalbą, iš šio sprendimo 232–234 punktuose ir 168 punkte pateiktų išvadų matyti, kad nei Įstatymo Nr. 9/1998 priėmimas, nei patvirtinamasis sprendimas negalėjo suteikti garantijų dėl galimybės teisėtai gauti ginčijamą pagalbą. Todėl šiais aktais taip pat negalima pagrįsti ginčijamos pagalbos gavėjų teisėtų lūkesčių.

280 Iš 2001 m. birželio 5 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *ESF Elbe-Stahlwerke Feralpi prieš Komisiją* (T-6/99, Rink. p. II-1523) 189 punkto, kurį nurodė Sardinijos regionas, taip pat negalima daryti kitokios išvados. Iš tikrųjų, kaip teisingai nurodė Komisija, byloje, kurioje buvo priimtas minėtas sprendimas, priešingai nei nagrinėjamu atveju, ji aiškiai patvirtino atitinkamą pagalbą sprendimu, kuris buvo priimtas atitinkamai valstybei narei apie ją tinkamai pranešus. Būtent dėl šios priežasties Teismas nusprendė, kad teisėtų lūkesčių apsaugos principas prieštarauja atitinkamos pagalbos susigrąžinimui iš jos gavėjų, nepaisant to, kad Komisija, vėliau remdamasi nauja informacija, konstatavo šios pagalbos nesuderinamumą su bendrąja rinka (minėto Sprendimo *ESF Elbe-Stahlwerke Feralpi prieš Komisiją* 188 ir 189 punktai).

281 Antra, dėl Italijos valdžios institucijų suteiktų patikinimų, Dekreto Nr. 285/1999, *de-liberazione n° 33/6*, Sardinijos regiono administracijos tarnybų suteiktų paaiškinimų dėl pagalbos suderinamumo su bendrąja rinka ir aplinkybės, kad Sardinijos regionas paprastai patenkindavo paraiškas dėl išlaidų atlyginimo, reikia konstatuoti, kad visa tai priskirtina nacionalinės valdžios elgesiui. Taigi jie neatitinka pirmosios šio sprendimo 273 punkte nurodytoje teismų praktikoje įtvirtintos sąlygos, pagal kurią būtent Bendrijos administracija suinteresuotajam asmeniui turi būti suteikusi patikinimus, kuriais grindžiami jo lūkesčiai.

282 Trečia, kalbant apie tariamą Komisijos procedūros lėtumą, neatsižvelgiant į šio sprendimo 100 punkte nurodytą aplinkybę, kad pirminės tyrimo procedūros laikas nagrinėjamu atveju negali būti laikomas per ilgu, Komisija teisingai tvirtina, kad bet koks jos neveikimas neturi reikšmės, kai apie pagalbos schemą jai nepranešama (2004 m. lapkričio 11 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Demesa ir Territorio Histórico de Álava prieš Komisiją*, C-183/02 P ir C-187/02 P, Rink. p. I-10609, 52 punktas).

283 Ketvirta, 2000 m. liepos 12 d. Komisijos sprendimas dėl *legge n° 488/92* numatytos pagalbos schemos, kuriame buvo numatyta, kad tam tikromis sąlygomis reikalavimus atitinka iki pagalbos paraiškos pateikimo patirtos išlaidos, taip pat negali pagrįsti ginčijamos pagalbos gavėjų teisėtų lūkesčių. Iš tikrųjų reikia priminti bendrą EB 87 straipsnio 1 dalyje nustatytą valstybės pagalbos draudimo principą. Pagal nusistovėjusią teismų praktiką šio principo išimties aiškinamos griežtai (132 punkte minėto Sprendimo *Fleuren Compost prieš Komisiją* 75 punktas). Iš to matyti, kad sprendimas neprieštarauti dėl pagalbos schemos susijęs tik su realiu pagalbos pagal šią schemą suteikimu, ir todėl negali suteikti būsimų pagalbos projektų potencialiems gavėjams teisėtų lūkesčių dėl panašaus atitinkamos pagalbos suderinamumo su

bendrąją rinką (šiuo klausimu žr. 2008 m. gruodžio 2 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Nuova Agricast ir Cofra prieš Komisiją*, T-362/05 ir T-363/05, nepaskelbtas Rinkinyje, 80 punktą).

284 Todėl reikia atmesti ieškinių pagrindą, susijusį su teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimu.

Dėl ieškinių pagrindo, susijusio su nuostatų dėl „de minimis“ pagalbos pažeidimu

285 Į bylą įstojusios šalys ir *SF Turistico Immobiliare* tvirtina, kad Komisija pažeidė nuostatas, taikomas *de minimis* pagalbos srityje.

286 Į bylą įstojusios šalys šiuo klausimu mano, kad Komisija turėjo nurodyti Sardinijos regionui susigrąžinti tik dalį išmokėtos pagalbos, viršijančios 200 000 eurų *de minimis* ribą, nustatytą 2006 m. gruodžio 15 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 1998/2006 dėl (EB) 87 ir 88 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai (OL L 379, p. 5) 2 straipsnyje, arba bet kuriuo atveju dalį, viršijančią 100 000 eurų ribą, nustatytą Reglamento 69/2001 2 straipsnyje.

287 *SF Turistico Immobiliare* priduria, kad nuspręsdama, jog iki pagalbos paraiškos patirtos išlaidos negali būti vertinamos kaip *de minimis* pagalba, Komisija neatsižvelgė į ypatingą situaciją Sardinijos regione, susidariusią dėl viena kitai prieštaraujančių įvairių šaltinių nuostatų, kurios visos reglamentuoja pagalbą turizmo sektoriuje.

288 Ji mano, kad *de minimis* pagalba yra atleista nuo pareigos apie ją pranešti, apima „visą viešą pagalbą“ ir neturi įtakos galimybei gauti kitą pagalbą tam pačiam projektui. Sąvoka „visas projektas“ Komisijos yra aiškinama per daug formaliai, remiantis pirmosiomis išlaidomis, nurodytomis prie paraiškos pridėtame apskaičiavime.

289 Komisija neigia šiuos argumentus.

290 Pirmiausia reikia nustatyti, kuris iš *de minimis* pagalbos srityje vienas kitą keitusių instrumentų yra taikomas *ratione temporis* faktinėms šios bylos aplinkybėms. Iš tikrųjų ši sritis buvo reglamentuojama Komisijos pranešimu dėl *de minimis* pagalbos (OL C 68, 1996, p. 9), Reglamentu Nr. 69/2001 ir Reglamentu Nr. 1998/2006.

291 Pagal Reglamento Nr. 69/2001 5 konstatuojamosios dalies trečią sakinį ir Reglamento Nr. 1998/2006 10 konstatuojamąją dalį *de minimis* pagalba turėtų būti laikoma suteikta tuo momentu, kai įmonė pagal taikytiną nacionalinę teisę įgyja juridinę teisę tokia pagalbą gauti. Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad iš įvairių 2003 m. balandžio 14 d. Sardinijos regiono laiške pateiktų lentelių matyti, jog ginčijamos pagalbos paraiškos buvo pateiktos laikotarpiu nuo 2001 m. sausio 20 d. iki kovo 31 dienos. Iš to išplaukia, kad ši pagalba negalėjo būti suteikta anksčiau nei 2001 m. balandžio mėnesį. Remiantis Reglamento Nr. 69/2001 4 straipsnio 1 dalimi, šis reglamentas įsigaliojo 2001 m. vasario 2 d., dvidešimtą dieną po jo paskelbimo 2001 m. sausio 13 d. Oficialiajame leidinyje. Taigi šioje byloje reikia taikyti Reglamente Nr. 69/2001 esančias su *de minimis* pagalba susijusias nuostatas.

292 Kalbant apie aptariamą nuostatą, Reglamento Nr. 69/2001 2 straipsnyje „*De minimis* pagalba“ nustatyta:

„1. Pagalbos priemonės, kurios atitinka 2 ir 3 dalyse išdėstyti kriterijai, laikomos neatitinkančiomis Sutarties 87 straipsnio 1 dalies kriterijų, ir dėl to joms netaikomas Sutarties 88 straipsnio 3 dalyje numatytas pranešimo reikalavimas.

2. Bendra *de minimis* pagalba, suteiktos vienai įmonei per trejus metus, suma neviršija 100 000 eurų. Ši riba taikoma nepriklausomai nuo pagalbos formos ar siekiamų tikslų.

<...>“

293 Be to, pagal Reglamento Nr. 69/2001 5 konstatuojamosios dalies ketvirtą sakinį „*de minimis* taisyklė nepanaikina galimybės įmonėms gauti valstybės pagalbą, patvirtintą Komisijos arba pagal reglamentą dėl bendrosios išimties tam pačiam projektui finansuoti“.

294 Galiausiai nagrinėjamu atveju ginčijamame sprendime yra toliau cituojamų vietų, kur kalbama apie *de minimis* taisyklės taikymą.

295 Pagal ginčijamo sprendimo 68 konstatuojamąją dalį:

„<...> Komisija (laiko nepriimtinais) su *de minimis* taisykle susijusius argumentus, kuriais remiasi Italijos valdžios institucijos, nes ši taisyklė negali būti naudojama

siekiant apeiti (1998 m.) gairėse nustatytą pareigą pateikti pagalbos prašymą prieš pradėdant projekto vykdymą, kad būtų laikomasi skatinamojo poveikio principo. Iš tikrųjų turėtų būti svarstoma apskritai viso projekto suma, o ne tik pagalbos dalis, kuri buvo suteikta prieš pagalbos prašymą. Todėl Komisija negali svarstyti galimybės pradinius darbus laikyti atitinkančiais reikalavimus pagal *de minimis* taisyklę, netaikant (1998 m.) gairėse numatytos nuostatos.“

²⁹⁶ Ginčijamo sprendimo 73 konstatuojamojoje dalyje Komisija paaiškina:

„<...> nuomonė dėl (remiantis *deliberazione n° 33/6* suteiktos pagalbos) nesuderinamumo yra taikoma visai pagalbai, suteiktai projektams, kurių reikalavimus atitinkančios išlaidos buvo patirtos prieš pateikiant pagalbos paraišką, ir pagalbai, viršijusiai pagal Reglamento (EB) Nr. 69/2001 2 straipsnį apskaičiuotą sumą *de minimis*, kuria tuo metu galėjo pasinaudoti pagalbos gavėjas pagal susijusias įgyvendinimo priemones, galiojusias pateikiant paraišką.“

²⁹⁷ Iš šių dviejų kartu skaitomų konstatuojamųjų dalių matyti, kad Komisija neketino visiškai netaikyti *de minimis* taisyklės ginčijamai pagalbai. Šiuo klausimu reikia priminti, kad Komisija ginčijamame sprendime nusprendė tik dėl *deliberazione n° 33/6* iš dalies pakeistos pagalbos schemos. Taigi iš ginčijamo sprendimo negalima daryti išvados, kad jis neleidžia taikyti *de minimis* taisyklės tam tikrai individualiai pagal šią schemą suteiktai pagalbai.

²⁹⁸ Tačiau Komisija nusprendė, jog taisyklės taikymas reiškia, kad bendra vienam konkrečiam projektui suteiktos pagalbos suma neviršija *de minimis* ribos, taikytinos

atitinkamai įmonei, ir kad todėl nebuvo galima iš susigrąžintinos pagalbos atimti minėtą ribą atitinkančią sumą nei atsižvelgti tik į sumą už darbus, atliktus prieš pateikiant pagalbos paraišką.

- 299 Šalys nesutinka tik dėl to, ar taikant *de minimis* taisyklę galima skaidyti konkrečiam projektui suteiktą pagalbą, kad būtų galima pasinaudoti minėta taisykle sumai, neviršijančiai taikytinos ribos, ar vis dėlto atvirkščiai, pagalbą konkrečiam projektui reikia vertinti kaip neskaidomą ir netaikyti *de minimis* taisyklės pagalbai, viršijančiai nustatytą ribą.
- 300 Nesant šiuo klausimu aiškių nuostatų Reglamente Nr. 69/2001, reikia šį klausimą išnagrinėti atsižvelgiant į *de minimis* taisyklės tikslus.
- 301 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad savo pranešimo dėl Bendrijos rekomendacijų dėl pagalbos mažoms ir vidutinėms įmonėms (OL C 213, 1992, p. 2) 3.2 punkte Komisija pirmąjį *de minimis* taisyklės nustatymą motyvavo tuo, kad „ne visa pagalba turi esminį poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai ir konkurencijai. Tai ypač taikoma labai mažo dydžio pagalbai“, ir noru „palengvinti administracines procedūras mažoms ir vidutinėms įmonėms“. Taigi „būtų gerai, jei pagalbai, iki tam tikro absoliutaus dydžio, iki kurio (EB 87) straipsnio 1 dalis gali būti laikoma netaikytina, nebūtų taikoma pranešimo Komisijai pareiga“.

302 Be to, savo 1996 m. pranešimo dėl *de minimis* pagalbos (žr. šio sprendimo 290 punktą) antroje pastraipoje Komisija dar kartą išreiškė „rūpestį supaprastinti administracinę procedūrą tiek valstybėms narėms, tiek Komisijos tarnyboms, kurios turi sutelkti savo išteklius Bendrijos lygiu svarbiems atvejams“.

303 Kalbant apie Reglamentą Nr. 69/2001, jame nėra aiškiai *de minimis* taisyklės *ratio legis* skirtų nuostatų ir tik nurodoma:

„Atsižvelgiant į Komisijos patirtį gali būti nustatyta, kad pagalba, neviršijanti 100 000 eurų ribos per trejus metus, nedaro poveikio prekybai tarp valstybių narių ir (arba) neiškraipo konkurencijos arba nekelia tokios grėsmės, ir todėl jai netaikoma (EB) 87 straipsnio 1 dalis“ (Reglamento Nr. 69/2001 5 konstatuojamosios dalies pirmas sakiny).

304 Iš šių nuostatų matyti, kad *de minimis* taisyklės tikslas yra supaprastinti administracines procedūras tiek santykinai mažos, negalinčios iškraipyti konkurencijos, pagalbos gavėjų, tiek Komisijos, kuri turi sutelkti savo išteklius Bendrijai realiai svarbiems atvejams, atžvilgiu.

305 Šiuo klausimu reikia konstatuoti, kad aplinkybė leisti skaidyti pagalbą, kad jos daliai būtų galima pasinaudoti *de minimis* taisykle, neatitinka minėto tikslo. Iš tikrųjų iš įmonei numatytos skirti pagalbos paprasčiausiais atėmimas sumos, atitinkančios *de minimis* ribą, nepanaikintų nei Komisijos užduoties nagrinėti atitinkamos pagalbos dalies, viršijančios šią ribą suderinamumo su bendrąja rinka, nei atitinkamos

įmonės pareigos laukti šio tyrimo pabaigos, kad pasinaudotų pagalba, o pripažinus ją neteisėta – gražintų.

306 Be to, kaip teisingai nurodo Komisija atsakydama į Teismo raštu pateiktą klausimą, leidimas skaidyti šioje byloje reikštų principo, pagal kurį pagalbos suderinamumas suponuoja jos skatinamąjį pobūdį, netaikymą visai suteiktos pagalbos sumai. Iš tikrųjų, jeigu iki pagalbos paraiškos pateikimo atliktų darbų suma neviršytų 100 000 eurų ribos, ir todėl neturėtų būti vertinama kaip valstybės pagalba EB 87 straipsnio 1 dalies prasme, reikėtų nuspręsti, kad iki pagalbos paraiškos nebuvo suteikta jokia pagalba. Todėl projektas turėtų būti vertinamas kaip pradėtas po pagalbos paraiškos pateikimo, nors iš tikrųjų šio kriterijaus nebuvo laikytasi.

307 Toks vertinimas galėtų pažeisti valstybės pagalbos bendros kontrolės tikslus, nes jis susilpnintų valstybių narių ir įmonių norą laikytis pareigos neskirti pagalbos tol, kol Komisija nenusprendė dėl jos suderinamumo su bendrąja rinka. Iš tikrųjų, net jei prieš pateikiant pagalbos paraišką atliktų darbų suma viršytų 100 000 eurų ribą, pagalbos gavėjai galėtų būti tikri, kad bent dalis neteisėtai suteiktos pagalbos nebus išieškota. Tačiau, kaip teisingai nurodo Komisija, *de minimis* taisyklė neskirta tam, kad užtikrintų visas įmones, gavusias neteisėtą pagalbą, jog jos galės pasinaudoti *de minimis* ribos dydžio frančize.

308 Pastarąją išvadą sustiprina pačios „*de minimis* pagalbos“ sąvokos analizė. Leidimas *ex post* skaidyti šiuo atžvilgiu taikomą ribą viršijančią pagalbą reikštų leidimą iš dalies pasinaudoti *de minimis* taisykle dėl pagalbos, kuri suteikiant nebuvo maža.

- 309 Iš tikrųjų susigražinusi visą neteisėtai suteiktos pagalbos sumą atitinkama valstybė narė iš principo gali tuojau pat įmonei suteikti naują *de minimis* pagalbą, neviršijančią 100 000 eurų ribos. Vis dėlto, kaip Komisija pažymėjo savo atsakyme į Teismo raštu pateiktą klausimą, tam reikėtų naujo valstybės narės sprendimo skirti valstybines lėšas, ir ši valstybė nėra saistoma savo sprendimo, o skaidymo draudimas negali būti vertinamas kaip paprasčiausia formos taisyklė.
- 310 Todėl Reglamento Nr. 69/2001 2 straipsnio 1 ir 2 dalis reikia aiškinti taip, kad atleidimas nuo pareigos pranešti, numatytas EB 88 straipsnio 3 dalyje, negali būti taikomas sumoms, sudarančioms pagalbos, viršijančios 100 000 eurų per trejus metus, dalį.
- 311 Bet kuriuo atveju aiškustokio aiškinimo pateikimas Reglamento Nr. 1998/2006 2 straipsnio 2 dalies antroje pastraipoje turi būti vertinamas kaip paaiškinimas, o ne naujos *de minimis* taisyklės taikymo sąlygos nustatymas.
- 312 Todėl reikia atmesti į bylą įstojusių šalių argumentą, kad Komisija Sardinijos regionui turėjo nurodyti susigražinti tik dalį išmokėtos pagalbos, viršijančią 200 000 eurų ribą arba 100 000 eurų ribą. Be to, reikia atmesti *SF Turistico Immobiliare* argumentą,

jog Komisija, kad galėtų pritaikyti *de minimis* taisyklę, turėjo vertinti tik dalį išlaidų, patirtų prieš pateikiant pagalbos paraišką.

- 313 Tai nereiškia, kad, vertinant kiekvieną atvejį atskirai, o tai turės daryti Italijos valdžios institucijos susigražindamos ginčijamą pagalbą, negalės būti nustatyta, jog tam tikri projektai, pradėti vykdyti prieš pateikiant pagalbos paraišką, taigi kuriems negalėjo būti suteikta pagalba pagal Įstatyme Nr. 9/1998 nustatytą schemą, funkcinio požiūriu yra nepriklausomi nuo kitų projektų, kurie buvo pradėti vykdyti tik pateikus pagalbos paraišką ir kuriems dėl to galėjo būti suteikta pagalba pagal tą pačią schemą. Vis dėlto tai klausimas, kurio sprendimas nepriklauso Teismo kompetencijai nagrinėjant šią bylą.
- 314 Todėl reikia atmesti ieškinių pagrindą, susijusį su *de minimis* pagalbą reglamentuojančių nuostatų pažeidimu.
- 315 Taigi reikia atmesti visą ieškinį.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 316 Pagal Procedūros reglamento 87 straipsnio 2 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jeigu laimėjusi šalis to reikalavo. Kadangi ieškovai ir į bylą įstojusios šalys pralaimėjo bylą, jie turi padengti bylinėjimosi išlaidas pagal Komisijos pateiktus reikalavimus.

Remdamasis šiais motyvais,

BENDRASIS TEISMAS (ketvirtoji kolegija)

nusprendžia:

- 1. Sujungti bylas T-394/08, T-408/08, T-453/08 ir T-454/08 galutiniam sprendimui priimti.**
- 2. Atmesti ieškinius.**
- 3. Ieškovai padengia Komisijos bylinėjimosi išlaidas, išskyrus tas, kurias ji patyrė dėl įstojimo į bylą, ir visas savo išlaidas.**
- 4. Į bylą T-394/08 įstojusios šalys padengia savo ir Komisijos su įstojimu į bylą susijusias bylinėjimosi išlaidas ir visas savo išlaidas.**

Pelikánová

Jürimäe

Van der Woude

Paskelbta 2011 m. rugsėjo 20 d. viešame posėdyje Liuksemburge.

Parašai.

II - 6362

Turinys

Ginčo aplinkybės	II - 6272
Ginčijamas sprendimas	II - 6277
Procesas	II - 6280
Šalių reikalavimai	II - 6281
Dėl teisės	II - 6284
1. Dėl tam tikrų į bylą T-394/08 įstojusių šalių nurodytų pagrindų priimtinumą	II - 6284
2. Dėl tam tikrų dublike nurodytų kaltinimų priimtinumą	II - 6287
Byla T-394/08	II - 6287
Byla T-408/08	II - 6289
Byla T-453/08	II - 6290
Byla T-454/08	II - 6290
3. Dėl pagrindų, susijusių su sprendimo dėl klaidų ištaisymo neteisėtumu, priimtumu	II - 6291
Dėl sprendimo dėl klaidų ištaisymo teisinio pobūdžio	II - 6292
Dėl pagrindų, susijusių su sprendimo dėl klaidų ištaisymo neteisėtumu, priimtumu nagrinėjamu atveju	II - 6294
4. Dėl ieškinių pagrindų, susijusių su procedūros pažeidimais	II - 6296
Dėl ieškinių pagrindo, susijusio su EB 88 straipsnio 2 dalies ir Reglamento Nr. 659/1999 pažeidimu	II - 6297
Dėl kaltinimo, susijusio su Reglamento Nr. 659/1999 9 straipsnio pažeidimu ..	II - 6297
Dėl kaltinimo, susijusio su netinkamu tyrimo atlikimu	II - 6299

Dėl kaltinimo, susijusio su Reglamente Nr. 659/1999 numatytų terminų nesilaikymu	II - 6300
Dėl ieškinių pagrindo, susijusio su EB 254 straipsnio 3 dalies ir Reglamento Nr. 659/1999 20 straipsnio 1 dalies pažeidimu	II - 6303
Dėl ieškinių pagrindo, susijusio su ginčijamo sprendimo motyvavimo stoka	II - 6305
Dėl kaltinimo, susijusio su motyvavimo stoka kalbant apie protingos procedūros trukmės principo pažeidimą	II - 6305
Dėl kaltinimo, susijusio su pagalbos pripažinimo nauja ir neteisėta motyvavimo stoka	II - 6307
Dėl kaltinimo, susijusio su motyvavimo stoka kalbant apie pagalbos regioninei plėtrai nesuderinamumu su bendrąja rinka	II - 6308
Dėl kaltinimo, susijusio su ginčijamos pagalbos skatinamojo poveikio vertinimo motyvavimo stoka	II - 6310
Dėl kaltinimo, susijusio su atsisakymo taikyti de minimis taisyklę motyvavimo stoka	II - 6313
Dėl kaltinimo, susijusio su nurodymo susigrąžinti pagalbą motyvavimo stoka	II - 6314
5. Dėl ieškinių pagrindų dėl esmės	II - 6315
Dėl ieškinių pagrindo, susijusio su sprendimo dėl klaidų ištaisymo teisinio pagrindo nebuvimu	II - 6316
Dėl ieškinių pagrindo, susijusio su piktnaudžiavimu įgaliojimais priimant sprendimą dėl klaidų taisymo	II - 6317
Dėl ieškinių pagrindo, susijusio su tuo, kad patvirtinamajame sprendime nebuvo nurodyta išankstinės paraiškos sąlyga	II - 6318
Dėl ieškinių pagrindo, susijusio su klaidingu pagalbos pripažinimu neteisėta, o netinkamai taikyta	II - 6319
Dėl ieškinių pagrindo, susijusio su 1998 m. gairių netaikymu	II - 6324
Dėl 1998 m. gairių taikymo racione temporis	II - 6324

Dėl argumento apie nuostatas, susijusias su ankstesne schema	II - 6325
Dėl argumento, susijusio su nacionalinės teisės aktų kontekstu	II - 6326
Dėl prieštaravimo dėl 1998 m. gairių 4.2 punkto teisėtumo	II - 6329
— Dėl prieštaravimo dėl teisėtumo priimtimumo	II - 6330
— Dėl esmės	II - 6332
Dėl ieškinių pagrindo, susijusio su akivaizdžia vertinimo klaida kalbant apie skatinamojo poveikio buvimą	II - 6334
Dėl argumentų, susijusių su ginčijamos pagalbos gavėjų ypatinga situacija ar elgesiu	II - 6335
Dėl argumento, kad paprasčiausias Įstatymo Nr. 9/1998 įsigaliojimas suteikė įmonėms garantiją dėl galimybės pasinaudoti pagalba	II - 6337
Dėl ieškinių pagrindo, susijusio su EB 87 straipsnio 3 dalies pažeidimu	II - 6340
Dėl ieškinių pagrindo, susijusio su bešališkumo ir konkurencijos apsaugos principų pažeidimu	II - 6343
Dėl ieškinių pagrindo, susijusio su teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimu ..	II - 6345
Dėl Sardinijos regiono teisėtų lūkesčių, susijusių su gairių nebuvimu priimant Įstatymą Nr. 9/1998	II - 6345
Dėl pagalbos gavėjų teisėtų lūkesčių, pagrįstų ankstesniu patvirtinamuoju sprendimu ir bylos aplinkybėmis	II - 6348
Dėl ieškinių pagrindo, susijusio su nuostatų dėl „de minimis“ pagalbos pažeidimu ..	II - 6353
Dėl bylinėjimosi išlaidų	II - 6361
	II - 6365